

NIZOZEMSKÉ

LISTY

OBČASNÍK

ČECHŮ

A

SLOVÁKŮ

V

HOLANDECKU

V TOMTO ČÍSLE

J. Diamant
L.v. Dijk
D. vd Horst
J. Hrouda
J. Kantůrek
M. Kollár
M. Korček
P. Kubernát
J. Kuderjavý
L. Malinský
D. Minaříková
V. Müller
K. Neveu
K. Pospíšil
V. Pročka
H. Schenková
T. Stefková
R. Weis
V. Čenek – j.h.
J. Šiklová – j.h.

ROČNÍK DESÁTÝ

ČÍSLO 2

2003

NIZOZEMSKÉ LISTY

Vydává Spolek Čechů a Slováků v Holandsku, Rijnstraat 27,
1823 EA ALKMAAR, tel/fax (072) 512 81 41

PŘEDPLATNÉ EU 20.- zasílejte laskavě na adresu:
STICHTING TSJECHEN EN SLOWAKEN IN NEDERLAND,
Eendrachtsplein 15, 3015 LA ROTTERDAM.

J.M.J.Hemmen-Huber, pokladní

BANKOVNÍ SPOJENÍ : POSTBANK 606 53 37

(Označte laskavě ROK, za který platíte a hlavně ČITELNÝ PODPIS !

**REDAKČNÍ RADA: Líba van Dijk (vedoucí), Dáša v.d.Horst (Utrecht),
Marta Straková (Den Haag)**

Redakce nezodpovídá ani za obsah, ani za gramatickou správnost podepsaných článků,
Zaslané příspěvky nevrací a vyhrazuje si právo tyto případně redakčně zkrátit, event.
upravit. Otištěné články nemusí být vždy shodné s názory redakce.

Jak jste si jistě povšimli, nastaly v redakčním bloku změny. Tak redakci opouštějí
E.Horová, L.Malinský a H.Schenková.

Toto číslo vychází na prahu léta 2003

Obsah:

- 03 - Úvodník – L. v. Dijk
- 04 - Projev velvyslance ČR – P. Kubernát
- 05 - Projev velvyslance SR – J. Kuderjavý
- 06 - Zprávy z konzulárního oddělení – K. Pospíšil
- 06 - Předání pamětních medailí - D. Minaříková
- 06 - Informace ČC
- 07 - Den Nizozemských listů – L. v. Dijk
- 08 - Vztahy mezi dvěma vlnami emigrace – J. Diamant
- 11 - Osudy rodáka z Čech a Moravy – J. Hrouda
- 14 - Čechy teď a potom – L. v. Dijk
- 15 - Češi v cizině – L. v. Dijk
- 16 - Curriculum vitae R. Weise
- 17 - Hudební životní moudrost – V. Müller
- 18 - Hokej a euroreferendum – M. Korček
- 19 - Sedmikráska – L. v. Dijk
- 20 - Neštěstí nechodí po horách – Monika
- 21 - Vzpomínka na čsl. padlých vojakov – V. Pročka, T. Štefková
- 23 - Krajané ve Švédsku – J. Kantůrek
- 24 - Rozhovor s Jiřinou Šiklovou – D. vd Horst
- 26 - Rozhovor s V. Cenkem – K. Neveu
- 30 - Zajímavosti z kultury – H. Schenková
- 33 - Divadelní čtvrtletka – K. Neveu
- 37 - Víte, že... - L.M.
- 39 - Saturnin přežil Zdeňka Jirotku –L. Malinský
- 41 - Jak jsme dostihli Galáska – L.M.
- 43 - Prvý slovenský sudca – M. Kollár
- 43 - Dopis čtenáře
- 44 - Změny v redakční kuchyni
- 44 - Bojnický zámok – M. Korček
- 45 - Grand Prix architektury – L.M.
- 45 - Iets voor jongeren – R. Baas
- 46 - Inzerce
- 47 - Poslední zadní strana – L. Malinský

Příští číslo vyjde k podzimu 2003
Redakční uzávěrka 3. září 2003

UVODNÍK

Vážení čtenáři,

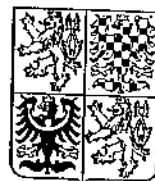
Letošní rok slaví občasník Nizozemské listy desáté výročí. Již loni ve vánočním čísle jsem Vás seznámila s tímto faktem. V rámci tohoto výročí žádáme krajany, jak produktivní, tak i starší, aby nám pomohli oslavit toto jubileum vzpomínkami nebo vyprávěním o sobě. O práci a životě tady v Nizozemí. Za každým z nás se skrývá život člověka, který žije v zahraničí, z jakéhokoli důvodu. Ten důvod je osobní a nikdo nemá právo na to ho zpochybňovat.

V roce 1989 jsme s několika nadšenci(a tenkrát nás bylo mnoho), sestavili Spolek krajanů, kteří by rádi pomohli rodné vlasti v rychlém vývoji k lepšímu. Tenkrát jsme měli představu, že si musíme dát za úkol podporu a dohled nad demokratickým procesem v rodné vlasti. Příští rok slaví Spolek třetí lustrum. Příští rok se naše rodná vlast stane součástí Evropské unie. Není zapotřebí abychom dohlíželi na demokracii. Z naší bývalé vlasti (české nebo slovenské) se staly docela normální evropské státy. V čem obě země chceme podporovat je osvětová činnost, dopřát jim aby se rychle mohly seznámit s legislativou s „nizozemskou domácností“, ze které by si mohly převzít několik receptů a upravit je dle své chuti. Z tohoto důvodu je nutné, abychom změnili formu Spolku. Teď je to Spolek, ale právně je to Nadace. Chtěli bychom, aby se právně stal Spolek Spolkem i notářsky, čímž dojde k normální cirkulaci členů výboru. Členové budou mít více možností ovlivnit, vylepšit a i zasáhnout do činnosti Spolku. V současné době máme předplatitele občasníku. Máme jich kolem 160. Vzhledem k tomu, že předplatné je nízké a že se bude muset od příštího roku zvednout a to docela o hodně, o 8 euro, bychom chtěli udělat to, že by se předplatitelé stali automaticky členy Spolku, čímž budeme mít zajištěno předplatné a nebude ohroženo vydávání občasníku. Noví předplatitelé/členové by pak museli zaplatit zápisné. Výhody by to mělo v tom, že bychom na shromážděních typu Dne Nizozemských listů mohli více a do širě promluvit o činnosti Spolku a také by se regulérním způsobem volil výbor. Chtěli bychom, aby se do činnosti zapojili mladí lidé, kteří zde žijí a pracují. Tím, že se naše rodná vlast dostane do EU, tak se změní pohled na ni a tak se změní i naše poslání. Dny Nizozemských listů a i Informační dny pro Nizozemce jsou pro obě strany velice důležité. Více než kdy jindy se budeme muset jako malé země podporovat a spolupracovat spolu. Tím důležitější bude funkce Spolku, který k tomu ke všemu může fantastickým způsobem přispět. Ráda bych od Vás slyšela Váš názor. Ke změnám musí dojít, ale nebylo by demokratické, aby si to „vymýšlela“jen malá skupinka lidí.

Chtěla bych Vás vyzvat též k tomu, abyste se zapojili do redakce občasníku. Někteří z Vás, kteří jste byli přítomni na Dni Nizozemských listů jste již slyšeli, že se uvolnila dvě místa v redakční radě. Ráda bych, aby se přihlásili lidé, kteří již mají nějaké zkušenosti s vydáváním časopisu. To nám ušetří mnoho práce a nesmíme zapomenout na to, že nám jde o kvalitu. A určitě o udržení kvality, na kterou jsme si již všichni zvykli. Důležitost krajanského časopisu si možná mnoho lidí neuvědomuje, protože je v moderní době možnost získat informace na internetu. Ale osobně si myslím, že občasník vhozený do schránky u dveří a „zastaralé“ posezení si s ním na pohovce, neztratí své kouzlo.

Přeji Vám hezké a zdravé léto a zase nashledanou na podzim u pohodového přečtení našeho oslavence.

Liba van Dijk

Vážené dámy a pánové, milí krajané dobré odpoledne,

dovolte mě abych Vás i já co nejsrdečněji pozdravil a poděkoval Spolku Čechů a Slováků v Nizozemsku a redakci Nizozemských listů za milé pozvání.

Jsem velice rád, že mohu dnešní odpoledne u příležitosti Dne Nizozemských listů strávit společně s Vámi. Den Nizozemských listů se stal již hezkou tradicí a podle mne je to velmi dobrý nápad jednou za rok se sejít nejenom s jejich čtenáři, ale i všemi ostatními kdo podporují, či přispívají do Nizozemských listů. Zároveň takovéto setkání poskytuje možnost dozvědět se nejnovější informace z naší vlasti, seznámit se záměry redakce ohledně dalšího vývoje krajského časopisu, získat přehled o činnosti Spolku, popovídat si s přáteli a shlédnout zajímavý kulturní program.

Letošní Den Nizozemských listů je však přeci jenom trošku atypický, protože v letošním roce slaví krajský časopis 10. výročí své existence, vlastně své desáté narozeniny. Možná si někteří z Vás řeknete, že 10 let není zase tak dlouhá doba, aby to byl důvod k nějaké velké oslavě. Když si však představíte, že během těchto deseti let bylo vydáno možná více než 50 čísel Nizozemských listů a uvědomíte si, že každé to číslo představuje nezměrný kus práce několika nadšených jedinců v podobě naplnění obsahu každého čísla, zpracování jednotlivých příspěvků, korektur a výtvarných úprav, vytištění a rozeslání, tak já jsem přesvědčen, že důvod k oslavě zde určitě je.

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky morálně i finančně podporuje vydávání krajského časopisu, neboť je přesvědčeno, že Nizozemské listy jsou důležitým pojítkem nejenom mezi samotnými krajaný žijícími a pracujícími v Nizozemsku, ale i mezi krajaný a jejich starou vlastí.

A proto mně dovolte, abych poděkoval všem členům redakce Nizozemských listů, ale i všem jejím externím spolupracovníkům a přispěvovatelům za jejich dlouholetou, obětavou a trpělivou práci pro tento krajský časopis. Jsem si vědom, že mnohdy to byla práce nelehká, časově náročná, někdy i nevděčná a bez nároku na jakoukoliv odměnu. O to víc Vám za ní patří můj velký dík.

Zároveň bych Vám chtěl popřát do dalších let hodně úspěchů, trpělivosti, plno dobrých nápadů a hodně dalších kvalitních čísel Nizozemských listů.

Mám ještě jednu milou povinnost, využívám této příležitosti a chtěl bych osobně poděkovat panu Ladislavu Malinskému za jeho přínos a obětavou práci vedoucího redakční rady. Svým vedením, příspěvků a komentářů vtiskl Nizozemským listům jejich specifický charakter, kvůli kterému celá řada čtenářů netrpělivě čeká každé čtvrtletí na jejich nové číslo. Dovolte, vážený pane Malinský, abych Vám za Vaši práci předal pamětní medaili Ministerstva zahraničních věcí a můj osobní děkovný dopis. Přeji Vám pevné zdraví, štěstí, spokojenost a mnoho životního elánu do Vašich dalších aktivit.

Druhým člověkem, kterému chci osobně poděkovat je paní Líba van Dijk. Vážená paní van Dijk, cením si Vašich krajských aktivit, Vaši práce pro Spolek Čechů a Slováků v Nizozemsku a Vaši dlouholeté činnosti v redakci Nizozemských listů. Jsem přesvědčen, že Vaše působení, zahrnující široké spektrum aktivit, významně přispělo k vzájemnému česko-nizozemskému poznání se. Předávám Vám rovněž pamětní medaili MZV a osobní děkovný dopis a přeji Vám hodně zdraví, úspěchy v osobním i pracovním životě a mnoho sil do Vašeho dalšího působení.

Jsem pevně přesvědčen, že přiblížení a zviditelnění České republiky nejširší nizozemské veřejnosti, navazování a prohlubování kontaktů a spolupráce mezi českými a nizozemskými občany, ke kterému jste oba dva přispěli, nás ještě lépe připraví pro společné působení a spolupráci v rozšířené Evropské unii, jejímž členem se Česká republika stane 1. května 2004.

Děkuji Vám za pozornost a pevně věřím, že společně strávíme příjemné odpoledne.

Petr Kubernát, velvyslanec České republiky (z projevu ke Dni Nizozemských listů)

VYSTÚPENIE JÁNA KUDERJAVÉHO, VEĽVYSLANCA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, PRI PRÍLEŽITOSTI OSLÁV 10. VÝROČIA NIZOZEMSKÝCH LISTOV

Vážení krajanovia, dámy a páni, priatelia,

dovoľte mi, aby som Vás pozdravil, Vás všetkých, ktorí ste dnes na stretnutie prišli v tak hojnom počte, v mene kolektívu Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Haagu. Rád by som sa pripojil ku gratuláciám a oslavám desiateho výročia založenia Vášho časopisu - Nizozemských listov.

Desať rokov, to už je skutočne dlhá doba. To, že ste dokázali vydávať Váš časopis po celé uvedené obdobie, vzbudzuje úctu a zároveň svedčí o jeho životaschopnosti, najmä však o zanietosti, vnútornej sile, poctivom a svedomitom prístupe kolektívu ľudí, ktorí za jeho existenciou stoja. Obdivujem, že ste si dokázali udržať také silné puto a vrelý vzťah k domovine aj po mnohých rokoch pobytu vo Vašom novom prostredí.

Váš *žltý* časopis čítam rád. Je zdrojom poučenia. Listy prinášajú nielen početné informácie, ale aj životné príbehy Vás, ľudí, ktorých osud, často za dramatických okolností, viedol k odchodu z rodnej krajiny. Poskytujú aj poznanie pre niektorých z nás možno i neznámych pohľadov Vás, našich krajanov, na mnohé historické udalosti, cez ktoré Československo, či po jeho rozdelení obe nástupnícke republiky, prešli. Nizozemské listy sú teda vlastne akýmsi zrkadlom života a histórie oboch našich národov, zobrazovaným prostredníctvom Vašich vlastných príspevkov.

V úvodníku ostatného čísla Nizozemských listov sa konštatuje, že Váš časopis je dielom amatérov, ktorí nemôžu dosť dobre konkurovať profesionálnym médiám. Taktiež sa tam uvádza, že ich možno krajanovia odobierajú iba z pocitu charitatívnosti. Viete, ja to cítim skôr naopak. Domnievam sa, že po obsahovej stránke sú príspevky v nich uverejňované na vysokej úrovni a bez akéhokoľvek zveličovania často prevyšujú kvalitu niektorých príspevkov v takzvaných profesionálnych periodikách u nás doma, ktoré sa vo veľkej miere zameriavajú iba na hľadanie senzácií či informácie bombastického charakteru, bez stopy po analýze či reflexie.

Takže veľká vďaka Vám, členom redakčnej rady Nizozemských listov, ako aj všetkým tým, ktorí do časopisu prispievate. Súčasne by som chcel vyjadriť poďakovanie aj všetkým Vaším predchodcom, ktorí sa zaslúžili nielen o vydávanie Listov, ale aj iných periodík, ktoré im v minulosti predchádzali.

Dovoľte mi na záver môjho vystúpenia odovzdať kolektívu redakčnej rady striebornú plaketu Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky udelenú pánom ministrom Eduardom Kukanom ako výraz ocenenia dlhoročnej záslužnej dobrovoľníckej práce na upevňovaní krajanových vzťahov v Holandskom kráľovstve a popriať veľa elánu a šťastia pri pokračovaní Vašej činnosti.

Ďakujem za pozornosť.

ZPRÁVY Z KONZULÁRNÍHO ODDĚLENÍ

KAREL POSPÍŠIL

Velvyslanectví České republiky v Haagu oznamuje, že ve dnech 13. a 14. června 2003 se na území České republiky koná referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii. Otázka pro referendum zní: "Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?". Bližší informace o podmínkách výkonu hlasovacího práva lze získat na Velvyslanectví ČR v Haagu, Paleisstraat 4, 2514 JA Den Haag, telefon 070 256 23 22 nebo 070 346 97 12, popřípadě na webových stránkách velvyslanectví www.mzv.cz/hague/ nebo na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí ČR www.mzv.cz.

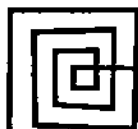
PŘEDÁNÍ PAMĚTNÍCH MEDAILÍ DAGMAR MINAŘÍKOVÁ

V měsíci květnu předal velvyslanec Petr Kubernát pamětní medaile Ministerstva zahraničních věcí ČR a svůj osobní děkovný dopis třem českým občanům žijícím v Nizozemsku jako ocenění a zároveň poděkování za šíření dobrého jména České republiky a aktivní podíl na činnosti krajanské komunity v Nizozemsku.

Prvním oceněným byl pan Mírek Kabela, který je mj. autorem několika knih, které přibližují českému čtenáři nizozemskou společnost, jemuž byla pamětní medaile předána při příležitosti jeho oficiálního rozloučení a odchodu z psychiatrické kliniky v Haarlemu, kde pan Kabela působil od roku 1973 jako psychiatr.

U příležitosti Dne Nizozemských listů a zároveň oslavy jejich kulatého desetiletého výročí byly medaile předány panu Ladislavu Malinskému jako poděkování a ocenění jeho dlouholeté obětavé práce vedoucího redakční rady Nizozemských listů, který vtiskl Listům jejich charakteristický náboj, a paní Libě van Dijk za její práci pro Spolek Čechů a Slováků v Nizozemsku a další aktivity, např. organizaci sbírky na pomoc oblastem postižených povodněmi v ČR v loňském roce.

Rádi jsme alespoň tímto symbolickým poděkováním ocenili nadšení, osobní zaujetí a nezištnou práci našich krajanů pro dobrou věc, kteří svým úsilím zajistě přispěli k obohacení vzájemných česko – nizozemských vztahů. Přejeme všem oceněným pevné zdraví, štěstí a hodně elánu v dalším jejich působení.

TSJECHISCH CENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

OBČANSKÁ SPOLEČNOST VE STŘEDNÍ EVROPĚ PO PÁDU KOMUNISMU

Přednáška dr. Petra Kopeckého, odborného asistenta na Katedře politologie Univerzity v Leidenu a Univerzity v Sheffieldu, na téma Občanská společnost ve střední Evropě po pádu komunismu. Během večera bude promítnut krátký film na podobné téma.

25. června 2003, začátek ve 20.00 hod, Instituto Cervantes, Domplein 3, Utrecht
Vstup volný.

DEN NIZOZEMSKÝCH LISTŮ

LÍBA VAN DIJK

V sobotu 24.května se v Bijhorstu ve Wassenaaru, konal již po čtvrté Den Nizozemských listů. Byl to tentokrát velice zvláštní den a myslím si, že na něj budeme dlouho vzpomínat. Letos se slaví dvojité lustrum našeho občasníku a z tohoto důvodu, jsme chtěli, aby tento vypadal opravdu slavnostně.

Po přivítání posluchačů, poděkovala předsedkyně Spolku velvyslanci České republiky panu Petru Kubernátovi, velvyslanci Slovenské republiky panu Jánú Kuderjavému a paní Dáše van der Horst, ředitelce Českého centra, za jejich zájem a finanční podporu při organizaci tohoto dne. Již si ani neumím představit, že by se pořádaly jakékoli akce bez zapojení výše uvedených institucí. Ještě jednou, srdečné poděkování.

Po tomto úvodu bylo předáno slovo panu velvyslanci Kubernátovi, který nás všechny překvapil předáním stříbrné medaile panu Malinskému, za jeho dlouholetou činnost při vydávání Nizozemských listů, a bronzové medaile Líbě van Dijk, nejen za práci v redakci občasníku, ale i vyvíjení činnosti ve prospěch šíření dobrého jména České republiky, za konkrétní příspěvky k dalšímu rozvoji vzájemných česko-nizozemských vztahů a za podíl na pořádání dobrovolných charitativních akcí.

Po té promluvil pan velvyslanec Ján Kuderjavý, který též ocenil práci Spolku Čechů a Slováků a vyzdvihl nutnost krajanského občasníku Nizozemské listy. I velvyslanectví Slovenské republiky mělo přichystáno překvapení. Předsedkyně Spolku převzala stříbrnou medaili pro kolektiv redakce za záslužnou dobrovolnickou práci při upevňování krajanských vztahů. Všechny medaile byly předány jménem ministerstev zahraničních věcí jak České, tak Slovenské republiky.

Předsedkyně Spolku se pak stručně zmínila o změnách, které nejen Spolek, ale i občasník čekají. Poděkovala panu Malinskému za jeho práci v redakci. Pan Malinský potom sám informoval zúčastněné o svém definitivním rozhodnutí redakci opustit. Hana Schenková odchází na mateřskou dovolenou, zatím na dobu neurčitou. Bylo vysloveno přání, že by se krajané, kteří by chtěli zaplnit volná místa, mohli přihlásit. Nejrádši bychom měli za členy redakce lidi, kteří už mají nějaké zkušenosti s redakční prací. Další změnou je to, že se bude muset zvýšit předplatné na občasník. A i struktura Spolku se změní. (To jsem Vám podrobněji popsala v úvodníku).

Vrcholným bodem celého odpoledne byla návštěva paní Jiřiny Bohdalové, která posílána otázkami z hlediště, velice zábavným způsobem bavila skoro dvě hodiny všechny naše hosty. Občerstvení ve formě švédských stolů dalo celému odpoledni opravdu slavnostní charakter. Navečer jsme měli možnost zhlédnout film „Světáci“ z roku 1969.

Po filmu se mezi námi objevila paní Jiřina Bohdalová a všichni jsme měli možnost si ještě individuálně s ní popovídat. A než jsme se rozjeli domů, poseděli jsme ještě v malé skupince u recepce s milou umělkyní, kde jsme ji trochu vyprávěli o životě v Nizozemsku.

Naše přání, aby oslava občasníku byla hezká se nám opravdu splnilo. Nejen tím, že odpoledne bylo opravdu hezky zorganizováno, ale i díky Vám čtenářům, kteří jste se v hojném počtu zúčastnili.

VZTAHY MEZI DVĚMA VLNAMI ČESKÉ A SLOVENSKÉ EMIGRACE JIŘÍ DIAMANT

V letošním roce si připomeneme řadu jubileí. 21. srpna tomu bude 35 let co vojska „bratrských“ národů Varšavské smlouvy přispěchala na pomoc Československu, aby zachránila vymoženosti socialistické vlády ohrožené „revizionisty“, kteří se pokoušeli po dvaceti letech dát komunismu lidskou tvář. V té době se rozhodli desetitisíce občanů opustit svou vlast, svůj domov, práci, příbuzné, přátele a okruh známých. U většiny to bylo první svobodné rozhodnutí v jejich životě. Dvacet let života v totalitním systému řízeném komunistickou vládou je zbavilo naděje, že by bylo možné jej natrvalo změnit a vytvořit z něj společenský řád, jenž by respektoval principy demokracie, lidská práva a poskytl svým občanům základní svobody pohybu, politického smýšlení, náboženské víry a osobního projevu. Ti starší měli ještě v živé paměti idylická léta Masarykovy první republiky, ti mladší o nich od rodičů slyšeli.

Odešli jsme z vlasti s těžkým srdcem 2. září 1968. Hnal nás strach z hrozby připojení k Sovětskému svazu a obavy, abychom se nedopustili týčž chyb jako moji rodiče před vypuknutím druhé světové války. Hraniční přechody do Německé spolkové republiky byly již zavřené, nezbývalo než pokusit se dostat se do Rakouska. Jeli jsme autem s manželkou a dvěma dcerami ve věku sedmi a šesti let. Dorazili jsme na jeden z vedlejších hraničních přechodů hodinu poté, co tam dorazili sověští vojáci. Celník nás uvítal s úsměvem: „Na cestu do Jugoslávie jste pořádně nabaleni. Musím se Vám podívat do kufru, ten ruský major nás za oknem sleduje.“ Pochopili jsme situaci a když jsme pak přešli hranici a v protisměru viděli řadu vozidel s lidmi, kteří se nás ptali, zda je možno se vrátit do Prahy, bylo nám do pláče. Ve Vídni jsme se museli opět rozhodnout, tentokrát kterou zemi si zvolíme za novou vlast. Nebyli jsme zvyklí se rozhodovat mezi několika možnostmi, v dosavadním životě za nás rozhodovala strana a vláda vtělené do postav režimu oddaných úředníků. Volili jsme Nizozemí, odkud jsem se nedávno vrátil z mezinárodního sjezdu psychologů. Chtěli jsme zůstat v Evropě nejen kvůli iluzím, jež jsme tenkrát měli o její kultuře a tradicích, nýbrž i proto, že jsme chtěli zůstat poblíž staré vlasti, spojení s ní pupeční šňůrou vzpomínek a sociálních vztahů, a že jsme o to byli požádáni manželčinými rodiči, které jsme tam zanechali.

Byl jsem v Nizozemí již dříve a vytvořil jsem si o této zemi idealizovaný obraz „laboratoře lidskosti“, reprezentované jmény Komenský, Spinoza, Erasmus Rotterdamský. Byli to pro mne lidé, jejichž učení a život mně imponovaly.

Cestou do Nizozemí jsme přenocovali u jeptišek ve Frankfurtu a na jednom parkovišti jsme se setkali s Holanďany, kteří nám spontánně poskytli přístřeší. Amsterdam byl tenkrát jedním ze tří mých oblíbených měst. Byli jsme ubytováni u paní, která nabídla pomoc uprchlíkům. Byla sama a měla dvě děti. Poznali jsme u ní jak se v nové vlasti žije. Čekala na nás řada dalších závažných životních rozhodnutí; volba zaměstnání z pěti nabídek, volba školy pro děti, volba místa kde chceme bydlet. Učili jsme se volit a nést odpovědnost za následky našich voleb. Dvacet let života v komunistickém systému kladlo důraz na jiné vlastnosti a schopnost rozhodování a přijímání odpovědnosti omezovalo.

Zpočátku se nás ujala organizace vytvořená na pomoc uprchlíkům z Československa. Setkali jsme se tam po prvé se starousedlíky, většinou uprchlíky z roku 1948, anebo s osobami, jež žily v Nizozemí už předtím. Už tenkrát jsme vycítili jakýsi odstup, přehradu, jež bylo těžko vyjádřit slovy. Potěšily nás demonstrace proti obsazení Československa, zarmoutilo nás však to,

že mnozí Holanďané tenkrát nevěděli kde leží Praha. Zúčastnili jsme se mnoha akcí spojených s událostmi ve staré vlasti a současně jsme se snažili přizpůsobit se novým poměrům, zvládnout řeč, poznat mentalitu lidí, zdejší kulturu a zvyklosti. V tomto obtížném období prvních let života v novém prostředí jsme se setkali s řadou spoluuprchlíků, jakož i s několika příslušníky první vlny emigrace z roku 1948. Přišli k nám často z vlastní iniciativy, měli jsme pocit, že nás oťukávají, přičemž se obě strany snažily tu druhou někam zařadit. Dostal jsem nabídku psát do časopisu „*Okno dokořán*“ /dr. Kabela/, zatím co mne dr. Hrouda při návštěvě u nás varoval, abych se jako emigrant nezabýval politikou, což prý zde těmto osobám není povoleno. Dostal jsem nabídku vstoupit do Československé akademie věd a umění a zapojit se do krajanské práce.

V té době jsem si uvědomil, že do Nizozemí emigrovali lidé z různých důvodů a že je nelze házet do jednoho pytle. Poznal jsem také, že i v předchozích emigračních vlnách se vyskytovali lidé, kteří přišli do Nizozemí s rozličnou motivací. Poznal jsem tenkrát odstup mezi těmito dvěma skupinami emigrantů a začal jsem v něm pociťovat jistou nedůvěru, řevnivost, někdy i nevraživost, projevujících se v předsudcích a neoprávněných generalizacích.

Psal jsem tenkrát seriál o Psychologických problémech emigrace, za který jsem si díky agentům české kontrarozvědky vysloužil zbavení československého občanství. Je mi známo, že ve skupině českých emigrantů z roku 1968 došlo k podobnému aktu ještě několikrát, čímž se vytvořila skupina politických exulantů.

Předsudky bývají houževnaté. Překvapilo mne proto, když jsem letos četl v *Nizozemských listech* číslo 1, 2003 v příspěvku věhlasného sociologa profesora Ivana Gadourka jeho úsudek o nové vlně uprchlíků: „Oni viděli zejména lepší sociální pozice, které my jsme si po dvaceti letech vybudovali. A my v nich viděli spíše ekonomické emigranty, než politické exulanty. A jak už zákon o „self-fulfilling prophesy“ káže, praxe dala percepci zapravdu.“ Ve své studii o emigraci v Holandsku píše Sklenářová, že „Emigrace z roku 1948 se považuje hlavně za emigraci politickou, alespoň z její velké míry.“ Cituje opět profesora Gadourka „My jsme byli méně materialističtí než ti, co přicházeli později. My jsme to udělali z ideologického hlediska. Hrouda se domnívá, že „v roce 1968 odešlo do emigrace více manželských párů. Generace o dvacet let starší pojala za partnera většinou příslušníka té země, kde si vytvořila druhý domov. My jsme se tak stali z padesáti procent Holanďany. Půlka rodiny byla holandská.“ Někteří poukazují na rozdílný způsob odchodu různých vln emigrantů z původní vlasti a na různost politické a ekonomické situace v nové vlasti v letech 1948 a 1968. Někteří dospívají například k názoru, že emigranti z roku 1968 na rozdíl od emigrantů z roku 1948 „přišli do nové vlasti jako do vystlané postýlky“ (profesor Dittrich). Psychologicky mi připomínají tyto výroky postoj dřívějších vln emigrantů do Izraele k těm, kdož tam přišli později. Je pozoruhodné, že i odborníci s vysokoškolským vzděláním se v této věci opakovaně dopouštěli chyb neoprávněných a nedoložených generalizací.

Postupem doby jsem se začal zabývat úvahami o různých druzích emigrantů, snažil jsem se najít správnou terminologii a vysvětlit rozdílnost mezi příslušníky různých vln českých emigrantů do Nizozemí. Rozdíl mezi exulantem a emigrantem spatřuji především v tom, že exulant odešel z vlasti nuceně nebo dobrovolně z pohnutek politických, ideologických nebo náboženských, zatím co emigrant odcházel převážně dobrovolně z důvodů ekonomických, přičemž se zaměřil na zlepšení svých životních podmínek, zejména životní úrovně, pracovního zařazení, platu a postavení. Pojem emigrace lze také užívat jako pojem nadřazený, označující opuštění původní vlasti.

Podstatný rozdíl mezi emigranty z období kolem roku 1948 a z období kolem roku 1968 spočívá podle mého názoru v tom, že ti první emigrovali z důvodů ideologických, tj. nesouhlasu s marxistickou teorií a z obav z její realizace po únorovém puči, zatím co ti druzí opustili vlast po

dvaceti či více letech zkušenosti s uskutečňováním marxistické teorie v praxi. Zatím co ti první utíkali přes kopečky s nasazením vlastního života, aby se zapojili do procesu poválečné výstavby své nové vlasti, byl útěk druhé skupiny snazší, často však následoval po řadě trpkých a bolestných zkušeností s představiteli komunistického státu, jež vyvrcholily diskriminací, výslechy a žalářováním. Sám jsem několik výslechů tajnou policií prodělal, zakusil jsem překážky v kariéře kvůli tomu, že jsem nebyl členem strany a viděl jsem co se dělo na „hranici míru“ čili železné oponě při cestě na Západ a také jsem slyšel střelbu v noci, když jsem jednou jel na dovolenou na Šumavu. Životní zkušenosti, situace ve staré vlasti i ve vlasti nové byly tedy u dvou vln emigrantů zcela odlišné. Emigranti z roku 1948 byli většinou tolerantnější k marxismu, zejména k jeho mírnějším politickým formám na Západě. Lidé, kteří prožili vpád „bratrských vojsk“ měli zpravidla k marxismu ve všech odstínech negativní postoj. Výjimku tvořili komunisté, kteří se přiklonili k Dubčekovi a po skončení Pražského jara utekli ke kapitalistům, jakož i příslušníci STB, kteří v rouše emigrantů sledovali jejich aktivity i v nové vlasti. Hrouda správně připomíná, že v emigrantské vlně kolem roku 1968 bylo více manželských párů či rodin s dětmi. Tato situace měla kromě psychologických výhod řadu nevýhod, zejména odpovědnost za partnera a děti. Emigranti, kteří přišli do Nizozemí o dvacet let dříve, byli často sami, mohli vystudovat a po čase vytvořili rodinný vztah s domorodcem, čímž se jejich společenské postavení a možnosti integrace podstatně zlepšily.

Politicky byli ti z roku 1948 zpočátku více angažováni dokud ještě měli naději, že by mohli přispět k návratu demokracie ve staré vlasti. Názorové rozdíly mezi nimi však byly velké, jednotlivé skupiny se často potíraly, anebo alespoň negovaly. O dvacet let později přišli do Nizozemí lidé ještě rozmanitějšího složení. Mnozí se nechtěli politicky angažovat a soustředili se na vybudování nové existence pro sebe a svou rodinu. Ti druzí se zúčastňovali sporadických akcí organizovaných u příležitosti různých významných dnů a jubileí a ti nejaktivnější se seskupili kolem českého časopisu pro emigranty „*Okno dokořán*“ a spolku *Comenius*. Takto vznikly také možnosti spolupráce s příslušníky dřívější emigrace. Po létech se původní odstup mezi dvěma vlnami emigrace poněkud zmenšil. Vybraní příslušníci emigrace z roku 1968 byli zváni na setkání „starousedlíků“, zejména na každoroční srazy u příležitosti vzniku Československé republiky organizované dr. Jarolínkem.

Nelze tedy tvrdit, že ti, kdož přišli později byli materialističtější, bez zájmu o politiku a pomoc staré vlasti. Po listopadu 1989 se zástupci obou vln emigrace společně snažili organizovat různé akce na pomoc obyvatelům staré vlasti, čímž vzájemné styky zesílily.

Ukazuje se, že složení obou vln emigrantů do Nizozemí je rozmanité, že v obou se nacházejí lidé, dávající přednost ekonomickým zájmům, a jiní, kdož se aktivněji zajímají o situaci ve staré vlasti a snaží se případně aktivně o ní referovat, anebo pomáhat těm, kdož tam zůstali. Rozdíly mezi oběma skupinami emigrantů spočívají především v tom, že u jedněch převažovala teoretická znalost a zkušenosti z krátkého období poválečné demokracie před únorovým pučem, zatímco ti druzí prožili dvě dekády „budování socialismu“ se vším co k tomu patří. Ekonomická a politická situace v Nizozemí se pochopitelně za dvacet let také podstatně změnila; ti první přišli do období obnovy hospodářství po skončené válce, ti druzí do období koketérie se socialismem, studentských protestů a společenského neklidu.

Je na čase odstranit vzájemné předsudky v době kdy se postupně uskutečňuje rozšiřování Evropské unie a kdy se konečně setkají exulanti a emigranti s těmi, kdož zůstali ve staré vlasti, v rámci většího nadnárodního celku. Lze očekávat, že v nové situaci bude větší potřeba aktivní spolupráce všech Čechů, ať žijí v Čechách nebo v jiných zemích Unie, zaměřené k udržení a šíření společných tradic kultury v rámci mnohokulturního společenství.

OSUD ŽIVOTA RODÁKA Z ČECH A MORAVY PO UKONČENÍ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

JOSEF HROUDA

Když jsem jako žák na Jindřichohradeckém gymnasiu s velkým zájmem a ve vrcholném soustředění sledoval hodiny našeho profesora dějepisu, který se zabýval výkladem příčin a následků francouzské revoluce dosahovala má fantazie při každém slovu nesmírných rozměrů. V chlapecké představě jsem toužil po fyzické účasti na tak důležitých světových událostech. Někdy jsem dokonce žárlil na ty, kteří měli tu příležitost osobně prožít tak důležitou epochu dějin. Tehdy jsem neměl tušení, že budu nejen účastníkem velkých změn ve světových dějinách, ale že budu i osobně zařazen do kolotoče nepředstavitelných změn. Již mobilisace mých strýců v letech 1936 a 1937 a pozdější vtrhnutí německé armády do našich zemí měly velký vliv na postoj a myšlení mladičkého jediného syna právě ovdovělé matky. Rozbití Československé republiky a zřízení Protektorátu znamenalo pro českou část obyvatelstva Jindřichova Hradce značné omezení životního rozvoje. Krátce po okupaci bylo naše pro nás tak drahé Gymnasium uzavřeno a dáno k dispozici německé armádě. Studenti vyšších tříd než kvarta dostali příležitost dokončit gymnasiální studium v Soběslavi. A tak jsem dělal v roce 1942 maturitu v Soběslavi. Díky zařazení na manuální práci v Hospodářském družstvu v Týně nad Vltavou jsem byl zproštěn nucené práce v Německu. Již na gymnasiu a později za pobytu v Týně nad Vltavou jsem byl zaměřen a mentálně připraven ke studiu práva. Utrpení bezbranných občanů za války a válkou podmíněné nemoci radikálně a definitivně změnil mou cestu na univerzitní studium. Přihlásil jsem se ke studiu medicíny na Karlově universitě v Praze. V Praze jsem prožil zlatý věk mého života. Aktivní účast na výstavbě nové Republiky. Zajímavé dění na Koleji. Práce ve výboru koleje. Věcné a politické diskuze jak v koleji tak na fakultě. Aktivní účast na práci v politické straně. Byl jsem a stále jsem, pravděpodobně zatížený věrností svým zásadám a zásadám svých předků, nepolepšitelný lidovec. Studium medicíny probíhalo úspěšně. První rigorosum v únoru 1948. Právě v té době probíhaly v hlavním městě Republiky bouřlivé události. Vývoj událostí v Praze dosahuje vrcholného bodu. Známý puč ve vládě. Protestní demonstrace na Hradě. Výbor koleje jde v prvních řadách manifestace. Následky demonstrace nenechají na sebe dlouho čekat. Pro mě osobně nastává smutný čas. Vyloučení z koleje. Příští krok je fakultní soud. Malá tmavá místnost. Za širokým stolem sedí skupina spolustudentů. Byl jsem přesvědčen, že všichni byli mladší než já. Měli v rukou můj život. Chtěli můj život zničit. Následovalo vyloučení z vysokoškolského studia. Smutná zpráva pro maminku. Její bezmocná reakce "tak ty již nikdy nebudeš doktorem", těžce zranila mé srdce. Jako člověk jim nemůžeš odpustit, ale je jim odpuštěno.

Pod tlakem událostí se narodila myšlenka, zda je rozumné opustit rodnou zemi. Rozhodnutí padlo v březnu v Praze. Po pohřbu Jana Masaryka byl uskutečněn první krok do exilu. Byli jsme tři. Bunka, Ruda a já. Všichni tři kolejáci. S Rudou jsem bydlel na jednom pokoji. Šešli jsme se ve Stankově. Ruda pochází ze Stankova a znal dobře pohraničí v tomto úseku. Ruku v ruce jsme se ploužili sněhem. S potem na čele a na tváři jsme dosáhli náš cíl. Americkou okupační část Německa. Pobyt v tehdejším Německu a hlavně v zanedbaných uprchlických táborech byl téměř nesnesitelný. Za každou cenu jsem chtěl opustit Německo. Přihlásil jsem se na práci do dolů do Anglie. Pro práci v Anglii byla nutná lékařská prohlídka. Vyšetření se konalo v uprchlickém DP táboře v Ludwigsburgu.

V táboře Ludwigsburg byly položeny základní kameny pro vydláždění cesty do Holandska. Naproti vchodu do lékařské ordinace jsem postřehl velkými písmeny napsané následující písemné sdělení. Holandští studenti organizovali nadaci UAF a podpoření Holandskou vládou zabezpečili pro uprchlické československé studenty možnost studovat na holandských vysokých školách. Téhož dne jsem napsal žádost a vyplnil patřičné formuláře. Po poměrně krátké době jsem obdržel radostnou zprávu. Kladná odpověď na moji žádost otevřela bránu do mého nového domova.

Milé bylo setkání s Jocke Backer, pozdější manželkou Ivana Gaďourka, která nás v perfektní češtině zasvěcovala do tajů holandštiny, holandské kultury a mnohotvárnosti holandské společnosti. Osobně jsem měl štěstí, že jsem byl osobně umístěn na lékařskou fakultu Univerzity v Leidenu. Do okruhu leidenských studentů jsem byl vlídně přivítán. Stal jsem se členem dvou

studentských spolků. Dlouho do noci se často diskutovalo o důležitých a méně důležitých, ale vždy zajímavých problémech. Brzy jsem byl zařazen do různých sportovních oddělení univerzitní společnosti. Po dobu několika let jsem byl členem volejbalového družstva Leidenské univerzity. Stalo se často, že jsme se vraceli z různých zápasů se zaslouženým pohárem. V rámci studentského spolku *Pro Patria* jsem s úspěchem absolvoval Vierdaagse v Nijmegen. Studium medicíny probíhalo hladce. Formálně jsem byl nucen začít studium od samého základu, prakticky jsem složil první státnici místo za tři roky již za jeden rok. Bohužel přerušila nepředvídaná dlouhodobá nemoc jak mé studium tak i kontakty se studenty v Leidenu a nuceně i s exulantskými kroužky. Po dobu téměř tří let jsem byl vázán na nemocniční postel v sanatoriu.

Pro politickou činnost jsme našli na území Holandska úrodnou půdu. Vedle skupin starousedlíků, kteří přišli do Holandska již před Druhou světovou válkou nás podporovali členové naší Západní armády pracující na území Holandského království. Měli jsme dostatek příležitostí zakládat spolky, kde jsme se setkávali a vymýšleli plány jak změnit politickou situaci doma. Různost spolků a jejich doba trvání byla zpravidla závislá na politické orientaci zakladatelů spolku. Nebylo tedy pouhou náhodou, že Ivan Gaďourek položil základy k založení pracovní skupiny bez ohledu na vyhraněné politické zaměření. Byla to v pravém slova smyslu pracovní skupina. Pracovní skupina *Československého zahraničního ústavu v Holandsku*. Vědecká větev skupiny byla tvořena odborníky. Sociolog Ivan Gaďourek a historik Pavel Opršal. Technická práce byla vložena do šikovných rukou tří studentů na Technické univerzitě v Delftu, pro mě jako medika zůstala na starosti registrace a expedice. Pod vedením Ivana jsme se scházeli každý měsíc. Na každé schůzce se probírala politická situace doma a posudek v západním tisku o událostech v celém světě. Snažili jsme se diskutovat na základě získaných znalostí. Důležitým úkolem skupiny bylo vydávání časopisu *Tribuna*. Původně nás bylo šest, v jednom období dokonce sedm až osm. Když jsme již založili rodiny, byly do práce zařazeny i manželky. Nálada byla výborná a jídlo holandské. Pracovalo se někdy dlouho do noci. Velká škoda, že moje dlouhodobá nemoc mě dočasně z této skupiny nadšenců vytrhla.

Jako věřící křesťan a aktivní člen katolické církve jsem měl po příchodu do Holandska potřebu navázat styky s katolíky českého a slovenského původu. První léta po roce 1948 jsem udržoval živé styky s katolíky v jižním Limburgu. Většina z nich pracovala v uhelných dolech. Byli to bodří horníci. Páter Poklop založil centrum, kde jsme našli, když byla potřeba, duchovní pomoc. Každý rok zajistil příjemné prožití vánočních svátků. Pozdější léta se činnost katolického duchovenstva přesunula do Eindhovenu a do trapistického kláštera v Achel. V tomto klášteře a později na Erazmus Univerzitě v Rotterdamu jsem se několikrát sešel s Ing. Františkem Pindákem. Ušlechtilý člověk, badatel v odboru ekonomiky, ale především nadšený katolík. Tělem i duší Moravan. Za svůj cíl si položil vybudování katolické univerzity na Moravě. Já jako pracovník na poli lékařském a jsa přesvědčen o universálním poslání katolicismu, jsem Františka pravděpodobně plně nechápal a tím jsem jeho práci nemohl podpořit.

Při předávání lékařského diplomu v roce 1955 mi prof. J. Mulder s důrazem kladl na srdce, že jako lékař jsem povinen pomáhat nemocným kdekoliv na světě, bez rozdílu původu a politického zaměření. Ušlechtilý úkol. To mi nezabránilo, abych si za svou první povinnost položil úkol oznámit ustarané mamince radostnou zprávu, že jsem se i když ve vzdáleném Holandsku přece jen stal doktorem. Je známo, že nikdo neodčimá křivdy, jež se staly, ale všechny křivdy budou zapomenuty.

Po obdržení lékařského diplomu začala pro mě nová epocha. Nastala ta pravá práce. Prof. Mulder mi umožnil umístění ke specializaci vnitřního lékařství. V té době prodělávala organizace lékařských specializací pravou revoluci. Objevila se nutnost k vytvoření dílčích specializací. Velké obory jako chirurgie, interna a dětské lékařství byly první na řadě. Interna se rozdělila na endocrinologii, cardiologii, gastroenterologii, rheumatologii, infekční nemoci a choroby plic. Já jsem zvolil plicní lékařství. Necelých 10 let jsem pracoval ve funkci plicního lékaře v univerzitní nemocnici v Leidenu. Příznivý ekonomický růst umožnil a zvýšené požadavky na lékařské služby vyžadovaly stavbu nové univerzitní nemocnice. Vedle vědecké práce „*Racionální léčení chronické bronchitidy*“, „*Přínos medistiskopického vyšetření pro operační léčení plicní rakoviny*“, „*Vztah kontaktu s asbestem na vznik mesotheliomu*“ a jiných publikací a přednášek jsem dostal za úkol v nové nemocnici navrhnout a doprovázet stavbu polikliniky pro plicní choroby. Stavba se podařila. K získání dalších informací se přicházeli na novou polikliniku podívat plicní lékaři a ředitelé z okolních nemocnic. Osud si vyžádal, že v roce 1967 mě ředitelství velké nemocnice v Haarlemu „St. Elisabeth Gasthuis“ nabídlo možnost vybudovat v

budoucí nové nemocnici moderní plicní oddělení. V roce 1968 jsme se s rodinou přestěhovali do Haarlemu. Stavba se úspěšně dokončila. Služby nemocným se zvedly na předem určenou výši. Spolupráce s vedením nemocnice a ostatními odbornými lékaři probíhala bez problémů. Běh mého lékařského poslání vedl k všeobecné spokojenosti. S velkým zadostučiněním jsem mohl konstatovat, že při odchodu do důchodu se přišlo se mnou rozloučit víc než 750 občanů.

Dvě události u nás doma hrály a dosud hrají důležitou roli v životě českého exulanta setrvávajícího kdekoli na tomto světě. Vpád vojsk Varšavské smlouvy do Prahy v roce 1968 měl zdrcující následky. Rozčarování a strach dopadl jako černá záclona na probouzející se obyvatele našich zemí. Smutným ale logickým krokem po této hrubé akci byla vlna občanů, kteří ve velkém počtu opustili svou vlast. Cestou po neznámých krajinách našel obsáhlý počet Čechů a Slováků ochranné přístřeší v Holandsku. My starousedlíci, kteří měli v paměti utrpení a nedostatky z doby svého útěku bez váhání podali pomocnou ruku. Jak hmotné tak časové možnosti nebyly neomezené. Naše rodina se věnovala hlavně uprchlým lékařům. Manželka se starala o ubytování a stravu, můj úkol byl zaměřen na informace jak zasvětit uprchlé lékaře do lékařského světa v Holandsku a podle možností najít pro ně umístění. Vděčná práce i když někdy bez úspěchu. Na poli politickém udeřil zvon a vyzval nás k nové aktivitě. Noví emigranti přinesli nové myšlenky. Do naší nemocnice v Haarlemu zakotvil nový psychiatr českého původu. Mirek Kabela přinesl elán a nesmírnou potřebu oživit a informovat českou a slovenskou společnost v Holandsku. Přemýšleli jsme o vydávání časopisu. Původně *Okno dokořán*, Mirek uskutečnil vydávání časopisu *Okno*. Bolela nás roztržštěnost česko-slovenské společnosti v Holandsku na poli kulturním a politickém. Pomalu se rodila myšlenka na organizaci *Symposia*. První Symposium se konalo v naší nemocnici St Elisabeth. Bylo to v roce 1985. Symposium jsme organizovali společně s Mirkem, ale on měl lví podíl na úspěchu *Symposia*. Symposium se každoročně koná až dodnes. Doufám a věřím, že Symposium i nadále bude pod vedením Věry a Karla Pokorných úspěšně pokračovat.

Druhou pro mě radostnou a nezapomenutelnou událostí byla Sametová revoluce. Pád totalitního režimu v našich zemích pro nás nepřišel nečekaně. Spolupracovníci seskupení kolem *Symposia* počítali se změnou režimu již dříve a přemýšleli o nutné pomoci pro osvobozené země. Byl to opět Mirek Kabela, kterému se podařilo shromáždit na schůzi v Haarlemu velký počet osob českého a slovenského původu. Na této schůzi byl založen *Spolek Čechů a Slováků v Holandsku*. Do výboru byl Mirek Kabela zvolen za předsedu a já jsem dostal funkci pokladníka. Spolek Čechů a Slováků v Holandsku dodnes existuje a prokazuje neúnavnou aktivitu ve prospěch české a slovenské společnosti v Holandsku.

Je pochopitelné, že nákladná a vyčerpávající práce vyžaduje odpočinku a rozptýlení. Hledal jsem zálibu vedle normální práce. Aniž jsem si toho byl vědom, objevil jsem v sobě skrytou lásku ke koňům. Podpořen manželkou a nadšeně povzbuzován třemi dcerami jsem koupil klisnu. Původně pro jízdu. Klid a vyzářující teplo klisny postupně vedli k tomu, že se klisna stala členem naší rodiny. Děti chtěli mít od klisny hříbě. Takovému přírůstku se nedá odporovat a tak počet koní postupně přirůstal. Děvčata vyrostla v pěkné amazony a přitahovala mladé i starší milovníky jezdeckého sportu. Před třiceti léty jsme založili jezdecký spolek Van Marie. Spolek kvete. Postupem času si zajistil slušné místo při závodech a i jeho sociální funkce není bezvýznamná. Lásky ke koňům je věčná. Výbor spolku mi propůjčil titul čestného předsedy.

Patřím k tem, kterým se poskytnuto přednostní právo dosáhnout požeňnaného věku. Na bedrech mám více než osmdesát let. Doléhá na mě únava, které se nedá zbavit. Hledal jsem soulad v přírodě. Toulky po horách. Našel jsem neocenitelnou podporu doma u včel. Hodiny mohu se zájmem pozorovat ta malá zvířátka žijící díky dokonalé a téměř nepochopitelně vyspělé organizaci. Obdivuji je a cením si jejich obětavosti. Pracují od rána do večera a ne pro sebe, ale pro příští generaci. Včely vzbuzují u mě obdiv a často jsou mi příkladem.

Když s odstupem času hodnotím své poslání na Maticce zemi a speciálně své působení v exilu, docházím k přesvědčení, že jsem na tom božím světě nebyl nadarmo. Výsledky snažení jsou celkem neviditelné. Na všech úsecích své existence jsem dělal drobnou a vždy poctivou práci. Moje zásluhy o osvobození mé vlasti od diktatury nemohu posoudit. Skutečnost je jasná. My všichni, ti kteří opustili svou vlast před více než padesáti léty a ti, kteří vstoupí do Evropy příští rok se společně sejdem v Bruselu. V tom smyslu my uprchlíci v roce 1948 představujeme AVANTGARDU.

ČECHY TEĎ A POTOM LÍBA VAN DIJK

Dne 14. března t.r. byl pořádán ve spolupráci s městem Utrecht a za podpory pana velvyslance Petra Kubernáta, Informační den pro Holanďany, který se jmenoval "Čechy teď a potom".

Setkání bylo moderováno dr. Kabelou, který předal úvodní slovo panu velvyslanci. Pan Kubernát vyjádřil důležitost spolupráce mezi Českou republikou a Nizozemím, zvláště s přihlédnutím k blížícímu se vstupu České republiky do Evropské Unie. Po pozdravném slovu předsedkyně Spolku Čechů a Slováků v Nizozemí, L. van Dijk, bylo slovo předáno mluvčím, jmenovitě panu Bert Koenders, PvdA, oddělení pro zahraničí, panu Peter Morée, teologu spojeném s Karlovou univerzitou v Praze, panu Jef Helmer, řediteli Nadace Spolu International a panu Bert van Dijk, supply-chain manageru z AHOLDu.

Bohužel musel pan velvyslanec, vzhledem ke svým povinnostem ještě jinde, setkání předčasně opustit.

Pan Koenders vyprávěl o svém poutu s Čechy a Slovenskem, které začalo již v roce 1987 kontakty s chartisty. V době revoluce v roce 1989 byl se svými českými přáteli v Praze na Václavském náměstí. Později se zúčastnil různých manifestací a rozhovorů v České republice. Vyzdvihl, že patří k lidem, kterým je historie České republiky velice blízká. Jako například první rozhovory o rozšíření NATA a o demokratizaci s udržení si vlastních tradic. Jeho strana je příznivcem rozšíření EU a vedla proto i kampaň. Mluvil o problémech, nákladech apod., které toto rozšíření přinese oběma stranám. Mluvil též o přednostech, které rozšíření s sebou přinese. Dále se zmínil o možnostech spolupráce v mnoha oblastech, po vstupu do EU, přičemž zůstane velice důležité vzájemně se chápat a důvěřovat si.

Pan Peter Morée, teolog, mluvil o citových hodnotách, které objevil u Čechů během několika režimů, které on sám poznal. Jako příklad udal monumentální kostel, který je příliš velký pro místo, ve kterém stojí. Tento kostel vyjadřuje hrdost občanů a sloužil k sociálnímu účelu v době své slávy. Kostel však začal upadat v době komunizmu, kdy se návštěvy kostela potlačovaly. Migrací mládeže do velkých měst se spojení s kostelem, pakliže ještě po vlivu komunizmu existovalo, úplně vytratilo. Nosná síla současných zájemců, civilních ale i státní správy je nedostačující k tomu, aby se tento monument mohl opatrovat. Co bylo dříve sociálně-společenským místem k setkání, dá se říci, že je zcela ztraceno. Toto je příklad z mnoha jiných a vyvstává otázka, co tuto prázdnotu naplní a jak dál.

Pan Jef Helmer, z nadace Spolu mluvil o situaci Romské menšiny v České republice a na Slovensku jaká byla a co se děje ke zlepšení. Česká republika je Bruselům tlačena k tomu, aby se tímto problémem zabývala a nadace Spolu jí v tom pomáhá. Nadace operuje na základě vlastní zodpovědnosti Romů, pokouší se najít problémy a o těch pak mluvit společně se zástupci místní správy a Romů, přičemž se hledá řešení společně s Romy, kteří se pak na řešení problémů podílejí. Pan Helmer podal příklady projektů pomocí diapozitivů, fotografií a literatury. Jako příklad uvedl projekt Zehra a projekt v Ostravě, kde je subjektem bydlení a projekt předškolní výuky, podle nizozemského modelu Opstap.

Nakonec promluvil pan Bert van Dijk z Aholdu. Mluvil o investicích a zařízeních Aholdu v Čechách. Od opatrného začátku přebírání místních obchodů až po obrat na hypermarkety, které jsou založeny podobně jako Carrefour ve Francii a supermarkety v podobě Albert Heijn, které známe z Nizozemí. A hlavně o nesmírném úspěchu, který byl v Čechách zaznamenán. Mluvil o tom, že si je vědom toho, že to vše jde na úkor místních obchodníků a kdyby se toho neujal Ahold, jistě by to převzaly jiné zahraniční koncerny. Ostatně samoobsluhy jsou stále ještě majetkem Jednoty a musí se začít privatizovat. Ahold zaměstnává několik set českých zaměstnanců. Vybuďovala se distribuční centra, čímž je umožněn noční a koncentrovaný transport, což vede k menšímu zatížení dopravní sítě. Ahold se snaží mít ve svém asortimentu mnoho lokálních produktů, tím podporuje hostitelskou zemi a zmenšuje i dopravní zatížení. Dvě výhody najednou.

Po té byla přestávka, kterou vyplnilo hudební vystoupení zahraničních studentů Utrechtské konzervatoře. Zde se mohl každý neformálně seznámit s mluvčími. Po přestávce byla možnost diskuze a tato se velice dobře využila. Z živé diskuze se dalo vyvodit, že přednášky mluvčích byly velice zajímavé a tento den se dá nazvat úspěšným, což je jistě důvodem k tomu, aby se mohl organizovat příští rok znovu. Po poděkování všem mluvčím a hudebníkům, byla ještě možnost si u sklenky vína nebo limonády, hezky popovídat.

ČEŠI V CIZINĚ

LÍBA VAN DIJK

Již v posledním čísle loňského roku jsem se zmínila o tom, že bychom chtěli vydávat články od nebo o našich krajanech. Zajímavých, zvláštních nebo úplně obyčejných o jejich životě, starostech, vzpomínkách, zklamání i radostech. V prvním čísle tohoto roku jsme několik těchto článků zveřejnili. V této sérii chceme pokračovat a tak se v tomto letním čísle dočtete o životě jiných krajanů. Když jsem se touto otázkou začala zabývat a psala jsem krajanům, zda by přispěli nějakými články, tak jsem se náhodou dostala k údajům o krajanech ve světě. O informace, které jsem získala bych se s Vámi chtěla podělit a vyzvat Vás, zda byste nechtěli napsat o sobě, životě v zahraničí nebo o někom, kdo na Vás udělal dojem nebo někomu jen poděkovat za to, co pro Vás v době emigrace nebo života v cizině znamenal.

Tento rok je jubilejním rokem a možná, že by to mohlo být hezkou příležitostí zamyslet se nad životem krajanů, zvláště teď, kdy se Evropa mění, kdy se z naší bývalé vlasti stává docela úplně „normální“ evropská země. Co to v nás Čechů a Slováků vyvolává za pocity. Dovedu si představit, že to muselo některé krajany velice bolet, když jezdili po světě a Evropě a všude bylo využíváno jejich znalostí a oni nesměli do rodné vlasti, které by jistě ze srdce nejradši pomohli. Vzpomínám si na pana Navrátila, který byl zlatý člověk, po revoluci pomáhal Čechům kde a jak se dalo. Když jsme se spolu sešli na schůzkách nebo oslavách na rezidenci, byl vždycky velice srdečný a veselý. Jednou jsem měla možnost mluvit s ním trochu důvěrněji a on mi vyprávěl jak těžce nesl to, že nemohl do Čech. A když pak přišlo na to, že mluvil o úmrtí svých rodičů, kdy nesměl přijet na pohřeb, tak z něj byl najednou velice žalostný, smutný a ubohý člověk.

Nechtěla bych, aby příspěvky krajanů byly smutné nebo aby vyvolaly určitou nepohodu, možná, že by však mohly pomoci v odlehčení traumatu, které mnozí získali. A nejen to, možná, že by to mohlo pomoci i mladým lidem, ve kterých je budoucnost, aby si uvědomili, že nová Evropa znamená záruku demokracie, míru, svobody a bezpečnosti.

Slíbila jsem Vám několik údajů o Čechů ve světě.

Nevím, zda statistika souhlasí, ale v USA žije 1 299 000 Čechů, na Slovensku jich je 59 000, v Německu 50 000, v Kanadě 40 000, Austrálie, Rakousko a Švýcarsko počítají 20 000, Chorvatsko 15 000, Ukrajina 11 000, Izrael 8 000, Británie 6 000, Rumunsko 5 800, Francie a Bulharsko 5 000, Nizozemsko 3 500, Polsko, Brazílie a Argentina 3 000, Jihoafrická republika 2 300, Nový Zéland 1 000, Norsko 700, Kazachstan 600, Moldavsko a Dánsko 500 a nakonec Zimbabwe 100.

Charakteristika Čechů v zahraničí je též velice zajímavá. O Čechů se říká, že se ke svému původu nehlásí. Po příjezdu do ciziny se snaží co nejdříve zapadnout, i v domácnostech začnou po letech mluvit cizím jazykem. Být uzavřeni ve vlastním ghettu by považovali za vlastní neschopnost. Češi odcházeli již v devatenáctém století. Ruští carové jim nabízeli jisté výhody, když osídlí jejich území. Mnoho jich odešlo na Ukrajinu, do Rumunska a Chorvatska, kde se neměli moc dobře a často se vrátili. Češi, kteří odešli na západ na tom byli lépe. Do Ameriky přišla velká vlna Čechů koncem 19. století. První přistěhovalci přišli do Izraele ve třicátých letech. Do Argentiny se ve dvacátých letech odstěhovalo padesát tisíc Čechů, kteří zde spravovali bavlněné plantáže. Hraje tam dodnes fotbalový klub Sparta. Do Austrálie odešlo mnoho Čechů po únoru 1948. Museli se zavázat, že přijmou jakoukoli práci a tak i lidé s akademickým titulem pracovali manuálně, zvláště v zemědělství. V Brazíli je městečko Lidice a Bataypora, což znamená Bařova dobrá voda. Na vorech přes Dunaj se dostali ve dvacátých letech do Rumunska, ti kteří tam zůstali pracují na polích, v dolech nebo se živí rybnářstvím. Úrodná půda nalákala mnoho Čechů na Ukrajinu. Nejslavnější českou obcí je Malinovka u Kyjeva. První Čech, který se usadil v roce 1633 v Americe byl Augustin Heřman. Za tři sta let na to se přistěhovali příslušníci protestantské Církve moravských bratrů. Nejpočetnější etnickou skupinu tvoří Češi ve státě Nebraska s 6% populace.

Kvalitní a podnikavá emigrace byla vytvářena politickým nebo náboženským útlakem. Češi opustili republiku ve dvou poválečných vlnách. Mezi 1948 a 1969 odešlo půl milionů Čechů do emigrace. Mluví se o tom, že česká poválečná emigrace nejvíce obohatila západní univerzity. Přeji Vám hezké posezení nad vyprávěním našich krajanů.

HOLANDSKÉ CURRICULUM VITAE RUDOLFA WEISE

Byl jsem požádán, abych napsal něco o svém životě, je to těžké psát o sobě, jednodušší je psát o jiných lidech. Pokusím se seznámit čtenáře se svým odchodem z rodné vlasti a o svém životě v Nizozemí, kam jsem odešel v dubnu 1948 společně s Josefem Hroudou a Libuší Klekarovou. Ve svém studiu na Vysokém Technickém učení v Praze jsem mohl pokračovat v roce 1949 na Technické Univerzitě v Delftu. V dubnu 1952 jsem je, jako strojní inženýr v Delftu, mohl dokončit.

Přítele Ivana Gaďourka znám už víc než 50 let. Pod jeho vedením jsme dlouhá léta pracovali v nadaci „Stichting het Tsjechoslowaakse Buitenlandse Instituut in Ballingschap“. Ostatními členy byli Josef Hrouda a mezitím již zemřelí Pavel Opršal, Honza Svašek a Jarda Navrátil. Všichni jmenovaní členové měli po vystudování tady v Holandsku, pěkná a zodpovědná místa.

Po skončení studia jsem pracoval pro holandský průmysl, od roku 1955 až do penze v roce 1988, pro mezinárodní chemický koncern AKZO. U podniku „Koninklijke Zout Ketjen“(KZK), jsem začínal jako mladý inženýr- projektant. Dále jsem pracoval pro „Koninklijke Zout Organon“(KZO), až do spojení s „Alg. Kunstzijde Unie“(AKU) a potom jsem přišel k AKZO. Tento podnik měl tenkrát asi 80 tisíc zaměstnanců. V roce 1972 jsem dostal u této společnosti místo v Arnhemu a tak jsme se s rodinou přestěhovali z Hengelo do Doetichemu.

Přes různé funkce, hlavně se zaměřením na novostavby chemických továren, jsem se v Arnhemu stal místoředitelem, tehdy již založené inženýrské kanceláře „AKZO Engineering B.V.“ V této funkci jsem setrval, jak jsem již uvedl, až do své penze.

Jako člen ředitelství jsem dostal speciální zodpovědnost za tzv. projekt-management, pro všechny tehdejší holandské, evropské a interkontinentální projekty. V této funkci jsem byl rovněž členem centrálního výboru AKZO (120) osob, pro asi 80 tisíc zaměstnanců po celém světě. Byla to velmi zajímavá činnost a musel jsem často cestovat jak v Holandsku, tak v Evropě a po celém světě, kde náš podnik měl anebo začínal nové aktivity.

To je asi vše o mém povolání. Mimo své povolání jsem vykonával i jinou činnost – dobrovolnou sociální práci. Vedle členství v různých edukativních výborech jsem byl dlouhou dobu členem výboru národního „Bond voor Materialen Kennis“ a co považuji za nejdůležitější sociální funkci, stal jsem se předsedou Holandského Červeného kříže, oddělení Doetinchem. To jsem dělal plných 15 let, až do svých 70ti let. Jako předseda Červeného kříže Doetinchem jsem byl automaticky členem výboru provincie Gelderland a členem výboru regionální „Bloed Transfusie Diensten“.

Hned po převratu v Československu, kde jsem byl do roku 1989 „persona non grata“, jsme založili s Rotary přáteli v Doetinchemu t.z.v. „Interservice Commissie“, kde jsme jak materiálně, tak i poradní činností podporovali republiku. Tato činnost byla převážně zaměřena na východočeské město Pardubice. S tímto městem jsem se seznámil krátce po převratu. Tam jsem tehdy prosvětoval velikou inženýrskou kancelář „Cheming“ pro Belgičany. V Pardubicích jsme pomáhali se založením Rotary klubu Pardubice.

Později se staly Pardubice družebním městem Doetinchemu a já jsem se stal předsedou „Doetinchemse vrienden van Tsjechië“, rovněž se zaměřením na Pardubice.

HUDEBNÍ ŽIVOTNÍ MOUDROST

VIKTOR MÜLLER

Do serie zajímavých a známých krajanů patří jistě Viktor Müller. Krajané, kteří nám již napsali, psali vzpomínky. Podařilo se mi „najít“ krajana, který je ještě, vzhledem ke svému věku, zapojen do pracovního procesu.

S jeho svolením jsem mohla udělat malý souhrn z jeho pracovní činnosti. Celé povídání o tomto unikátním způsobu získávání harmonie do organizace, se dá najít na internetu.

Banky, podniky, ministerstva a vězení ve Scheveningenu, vědí, kde ho mají najít. Příjemného Čecha, který ve svých mladých letech studoval trombón a vedení sboru v Praze a v Den Haagu. Nyní pracuje na poloviční úvazek u Van Ede&Partners, organizaci pro outplacement. Unikátním způsobem, kterým integruje hudbu, filozofii, sestavování týmu a uvědomění, se mu daří dojít k harmonickým výsledkům.

Výcvik manažerů, který má vést k harmonickému fungování organizace, začíná obyčejným tleskáním a podupáváním. Výcvik se skládá ze čtyř fází: taktu, melodie, harmonie a dirigování.

Hudba je filozofie. Nikdo nechce hádky, nikdo nechce války. Každý touží po harmonii. A klíčem k tomu všemu je písnička. Vedle toho se pokouší Müller najít spojení s hudbou a různými fázemi lidského života. K poznání tohoto modelu přišel při trénování aikido, kde zjistil, že se neustále vracely stejné elementy taktu, melodie, harmonie a dirigování. Je příjemné poznat, že to opravdu souhlasí. Lidé jsou překvapeni, když tvrdím, že melodie má co společného s vývojem řeči a s myšlením. Tak jako slova mají určitou logiku, tak i melodie má svou logiku. Nemohu tóny jen tak smíchat, to se slovy také nedělám. To je krásná metafora pro organizaci. Každá organizace, každý tým, má svou speciální melodii. Ta je určována vztahy mezi lidmi. V tomto vztahu je obsažena melodie týmu.

Překvapující je, že Viktor Müller srovnává fázi harmonie s předpubertální a pubertální fází lidského života. To je fáze, ve které se vyvíjí sociální inteligence, přátelství, zamilování a kdy se prožívají hádky a konflikty. Jedná se o harmonii duševní, ne nebeskou. Jedná se o nalezení rovnováhy mezi napětím a uvolněním.

Mnoho podniků v Nizozemí a i v Čechách se u Viktora Müllera učilo. Cvičil s dvěma tisíci pracovníky KLM, s vrcholovými manažery ING a ABN Amro banky a dokonce i vysoce postavení policejní funkcionáři z Amsterdamu si u něj zaspívali.

Podnik musí být harmonický. Spolupracovníci si udržují takt, kulturu podniku, ale mohou vnést do organizace vlastní rytmus. Manažer, dirigent, určuje dynamiku a sehrává hráče.

Ve svých workshopech nechává Viktor Müller poznat co kdo v sobě má a pomáhá zjistit jak by lidé mohli vzkvétat. Uzavírá své povídání teorií filozofa Jose Kesselse, se kterým spolupracuje. Co je kvalita? A kvalitou mám na mysli výtečnost. Mítrnost. Kdy je kvalitní nůž? Když dobře řeže. Kdy je kvalitní kolo? Když se na něm dobře jede. Kdy je kvalitní člověk? Když dobře „člověčí“. A člověk „člověčí“ dobře, když dělá to, v čem je dobrý.

Z internetu vybrala L.v.Dijk

NAPÄTIE Z HOKEJOVÝCH MAJSTROVSTIEV POKRAČOVALO EUROREFERENDOM

MANUEL KORČEK

Dráma so šťastným koncom. Aj takto označili médiá priebeh a výsledok referenda o vstupe do EÚ, ktoré sa konalo v dňoch 16. a 17. mája na Slovensku.

Niekoľko posledných rokov ukazovali výsledky prieskumov verejnej mienky, že 65 - 70 percentná väčšina občanov SR podporuje vstup do EÚ. Rovnako parlamentné voľby v roku 1998 a 2002 presvedčili, že Slováci to s integráciou do európskych a transatlantických štruktúr myslia vážne, keď voličskú podporu získali strany s dôveryhodnou integračnou politikou. Po pozvánke stať sa členom NATO a po ukončení rokovaní o vstupe do EÚ sa cesta strategickej integrácie Slovenska završovala. Ratifikáciu prístupovej zmluvy do EÚ podpísanej 16.4.2003 v Aténach malo sprevádzať potvrdenie vôle občanov vo všeľudovom hlasovaní formou referenda. Vychádzajúc z väčšinovej podpory integrácii a skutočnosti, že v desaťročnej histórii Slovenskej republiky nebolo žiadne referendum úspešné, sa najväčšie napätie sústredilo okolo otázky dostatočného počtu zúčastnených voličov. V zmysle zákona sa pre platnosť referenda v SR vyžaduje účasť nadpolovičnej väčšiny voličov. Výstrahou voči podceneniu možného nízkeho záujmu voličov bola 46 percentná účasť voličov v maďarskom referende o rovnakej otázke. Hlavným posolstvom predreferendovej kampane na Slovensku, ktorá poskytovala informácie o výhodách a rizikách vstupe do EÚ, bola myšlienka, aby si voliči nenechali ujsť príležitosť rozhodnúť o začlenení Slovenska do zjednoteného európskeho domu, čím sa Slovensko bude môcť viac podieľať na dôležitých rozhodnutiach svetovej politiky.

S blížiacim sa termínom referenda bola otázka počtu zúčastnených zdrojom zvyšujúcej sa nervozity obyvateľov, ale predovšetkým politikov, ktorí v kampani dokázali takmer nemožné, t.j. nájsť a verejne ukázať spoločný záujem. Spoločne, či zo strán vládnej koalície alebo opozície, vyzývali voličov k účasti na referende. Nervozita neupadla ani po prvom dni referenda, počas ktorého odovzdalo svoj hlas 25-28% voličov a asi vrchol dosiahla hodinu pred uzavretím volebných miestností, keď hrubé novinárske odhady hovorili o asi 48% účasti.

Májové referendum sa napokon skončilo úspešne a z 2 175 389 hlasov bolo 2 012 870 za vstup do EÚ a 135 031 proti. **Celkovo sa tak za členstvo v EÚ vyslovilo 92,45 percent zúčastnených oprávnených občanov SR a proti bolo 6,20 percent. K referendovým urnám prišlo 52,15 percent voličov.**

O výsledkoch referenda a voličskej účasti ako aj využití vládnych prostriedkov v predreferendovej kampani sa toho ešte určite popíše viac, avšak pre smerovanie krajiny je dôležité, že väčšina občanov podporila vstup do EÚ a ratifikácia zmluvy o pristúpení do EÚ sa môže v SR realizovať bez problémov.

Na ceste desiatich kandidátskych krajín vrátane Slovenska a Českej republiky do EÚ je aj ratifikácia Prístupovej zmluvy v súčasných členských krajinách, pričom práve v Holandsku sme politickou realitou presvedčení, že ratifikácia nemusí byť jednoduchá a určite bude zdĺhavá. Preto nás možno bude čakať ďalšie napätie, ako sa rozhodnú holandskí poslanci.

PS: Českým kolegom želáme úspech v júnovom referende o vstupe do EÚ.

SEDMIKRÁSKA

LÍBA VAN DIJK

Krátce po srpnových povodních loni jsme požádali nejen krajany, ale i nizozemské občany o pomoc zaplaveným oblastem. Rotary klub Alkmaar se zavázal, že přispěje školce „Sedmikráska“ v Českých Budějovicích částkou 5000,- euro na vybavení.

Mateřská školka „Sedmikráska“ je název pro komplex tří mateřských škol regionu Suché Vrbné, okrajové části krajského města České Budějovice. Jsou to malé dvoutřídní školy rodinného typu.

Ve školce „Sedmikráska“ se v letním období prováděly malířské práce a proto byl veškerý movitý majetek odstěhován do sklepa. Pak přišla velká voda a zaplavila sklep školky a všechny uschované věci byly zničené. Protože sklep nezaplavily hlavní řeky (Vltava nebo Malše), neměla školka nárok na odškodnění od státu. Školku totiž zaplavil potok, který byl naplněn vodou z Vltavy.

Ve spolupráci českých krajanů, kteří poslali peněžní příspěvky na velvyslanectví a někteří přímo na účet Spolku, s Rotary klubem Alkmaar a orchestrem André Rieu, byla školce zaslána záloha 2000,- euro na první nákupy na zařízení.

Rotary klub Alkmaar se spojil s Rotary klubem České Budějovice, který projekt zařízení školky podporuje svým dohledem. V blízké době se pošle žádost na Rotary International, který částku, která je přislíbena, navýší o 50%.

Po Velikonocích jsem navštívila školku, kde jsem viděla, jakou škodu voda udělala, i když je mnoho již opraveno. Když jsem do školky přišla, bylo to zrovna po obědě a děti odpočívaly. Věděly, že mám přijít, ale některé tím napětím usnuly. Dvě malé holčičky, které, když mne viděly vstaly, vyšly na chodbu a tam mi jménem všech dětí poděkovaly za peníze, které pro ně vybíráme a které jim byly poslány.

Dostala jsem od nich sůvičky, které děti vytvořily v hodinách výtvarné práce.

Jednu sůvičku obdržel pan velvyslanec Petr Kubernát na Dni Nizozemských listů, jednu sůvičku převzala tajemnice Spolku Slávka Wolfs, společně se seznamem dárců. Jednu sůvičku dostal budějovický Rotary klub za svou podporu a další jsem poslala orchestru André Rieu, za jejich příspěvek. A dále pak Rotary International a Rotary klub Alkmaar.

Tímto příspěvkem bych chtěla vyřídít pozdrav a poděkování od dětí a od vedení školky, za Vaši pomoc.

NEŠTĚSTÍ NECHODÍ PO HORÁCH, ALE . . .

MONIKA

Ne všichni krajané měli a mají spokojený a radostný život. Když odešli jako manželský pár nebo rodina, vybudovali si společně nový život, měli v sobě určitě ohromnou oporu. Mnoho jich zůstalo spolu, ale někteří zůstali z různých důvodů sami. Otiskujeme pro Vás, milí čtenáři, dopis jedné krajaneky, která by chtěla vyjádřit svůj zármutek, ale též by ráda od Vás krajanů, slyšela povzbuzující slova, která by jí mohla pomoci překonat neštěstí, které ji potkalo. Malým úvodem a pak dopisem svému manželovi se Vám snaží vysvětlit svou situaci. L.v.D.

V současné době se v diskusních programech v televizi neustále mluví o vztazích mezi mužem a ženou. A o lásce, která by měla být základem pro tento vztah. Ale co je definicí lásky? Jedná se vždy pouze o sex? Jak se s tím zachází v křesťanském Nizozemsku, kdy se při svatebním obřadu slibuje...“až do smrti“.

Za tímto dopisem se schovává dramatické vyprávění manželského páru, který přišel v roce 1968 do Nizozemska, kde měli manželé v plánu vybudovat si novou budoucnost. A to se jim podařilo, vše bylo fantastické. Ke změně došlo v roce 2000.

Ona v nemocnici na operaci krčku. On, v jejich galerii, kde přijal tři ženy. Matku, dceru a vnučku. Od té doby už nebylo jejich manželství, tak jako dříve. Když se vrátila z nemocnice, objevila jména těch třech žen v knize návštěv. Nový poměr, který vznikl v době její nepřítomnosti, je stále skoro všechno, co si spolu vybudovali. Rozvodové řízení, o které požádal on, trvá již dva roky a není ještě u konce. Společný majetek mizí. Pro ni jsou fakta jasná, on bojuje posílen bohatou vdovou, aby získal co nejvíc a ji zanechává samotnou bez domova.

Milý Pavle,

je předvečer prvního máje, podle Máchy, je to den lásky. Před 37 lety jsme společně s mladými lidmi protestovali proti komunistickému režimu v naší

rodné vlasti. A teď tu po tolika letech čekám na oficiální rozvod, který nemusím ani podepsat.

Celou dobu po mé druhé operaci v roce 2000 jsem snášela tvé nepochopitelné chování. Po tvé operaci v lednu 2001, jsem ti dala najevo svou lásku, přátelství a poskytla ti ošetření. Dokonce jsem požádala psychologa Meiera o pomoc, napsala jsem ti spoustu dopisů, hledala jsem řešení. Ale bohužel, nereagoval jsi. Ty se chceš rozvést! Nejdříve nerozhodně. Teď s pomocí advokáta. Snažil ses být vůči mně ohleduplný, poslal mi SMS, ale z tvých úst nevyšlo nic. Ze začátku jsem si myslela a doufala jsem, že se vše ještě uklidní, teď si pomalu začínám uvědomovat, že jsem věřila v něco, co se už nikdy nevrátí. Spěšně, chaoticky jsi šel dál za svým cílem, aniž bys respektoval naše manželství a mne, tvou ženu. Před vánocemi 2001, jsi opustil náš dům navždy. Necítil jsi ani trochu mé bolesti, ponížení a nezáleželo ti ani na mém osamění. Výkřik o pomoc jsi ani nezaslechl. A konečně, ani jsi nedokázal vyřešit mou finanční situaci.

Člověk si v životě vybírá a činí určitá rozhodnutí. Má mozek, srdce, duši a charakter to všechno ovlivňuje jeho rozhodnutí. To vše je spojeno s rizikem, že se nepodaří vše, co by si člověk rád vybral nebo udělal. Po tak dlouhém manželství si myslím, že je vhodné jednat lidsky a myslet na to, že každý člověk má své hodnoty, které by se mu měly zachovat, i svému dlouhodobému partneru.

Vyjádril ses, žeš mne kdysi nosil na ruku, radíš mi, abych se přenesla přes „zříceninu“ našeho manželství a přeješ mi šťastný život. Srovnatelný s tvým?!

Nikdo z nás nezná svou budoucnost. To, co jsme se naučili, hodnoty společného života, moudrost, využívání zkušeností, to si sebou poneseš zbytek života v podvědomí hlubokých citů a vzpomínek. A tak před sebou stojíme: Ty, který jsi požádal o rozvod a já...., která bych to viděla ráda jinak.

Tvoje Monika.

Pisatelka dopisu, by ráda dostala reakci od čtenářů, neboť ji rozvod již stál mnoho peněz a úsilí. Je jí 77 let, je v invalidním důchodu, před 27 lety ohluchla chybou ušního lékaře. Ráda by dostala do redakce odpověď na svůj dopis pod značkou: „Monika“.

L.v.D.

SPOMIENKA NA ČESKOSLOVENSKÝCH VOJAKOV PADLÝCH V 2. SVETOVEJ VOJNE V HOLANDSKU

VLADIMÍR PROČKA
TEREZA ŠTEFKOVÁ

Sú tradície, ktorých udržanie je aj otázkou cti a hrdosti, nielen povinnosťou zachovania pamiatky pre nasledujúce generácie. O tom, že tieto tradície zachováva tiež Holandsko, sa znovu presvedčili veľvyslanec Českej republiky Petr Kubernát a veľvyslanec Slovenskej republiky Ján Kuderjavý 13.5. a 16.5. 2003, keď spoločne so svojimi sprievodmi navštívili 4 z celkom takmer 50 hrobov československých vojakov padlých v 2. svetovej vojne, ktorí sú pochovaní na území Holandského kráľovstva, a položením vencov a kvetov si uctili ich pamiatku. Keď hovorím o československých vojakoch tak ďaleko pochovaných od rodnej zeme, padlých v bojoch za slobodu iných národov, mám na mysli predovšetkým čs. letcov. Pretože práve tento druh vojska našej predvojnovnej armády sa hlboko zapísal do histórie 2. svetovej vojny ako aktívna zložka britského Kráľovského letectva (RAF), ktorá sa neváhala zapojiť do bojov vo vzdušnom priestore západnej Európy. A pritom tam boli mladí chlapci – vo svojich najlepších rokoch. Užasné pomysliet, koľko uvedomenia sa v takýchto mladíkoch muselo nachádzať, keď sa sotva odrastení zo školských lavíc, odhodlali opustiť rodný kraj, svojich rodičov a vybrať sa do neznáma. Možno mali pri tom na mysli, že sa nikdy nevrátia. Možno to bola vážnosť doby, hrozba straty slobody, národnej identity a vlastnej demokratickej štátnosti, ktoré urýchlili ich dospievanie a rozhodovanie. Ťažko je odhadnúť, či chlapci v ich veku dnes, ktorí majú podstatne iné „starosti“, sú tiež schopní takýchto hlbokých reflexii.

Prvé kladenie vencov v útorok bolo na cintoríne Nieuwe Oosterbegraafplaats v Amsterdame. Rady bielosivých, pekne vyrovnaných pomníkov, s menami padlých vojakov, pôsobili dôstojným dojmom. Pokoj odpočívajúcich vojakov rôznych národností, medzi ktorými bol i Arnošt Elbogen (RAF), bol zvýraznený pásmi jasnozelených trávnikov a tmavohnedých pruhov skyprenej zeme. Po pietnom zamyslení a položení kvetov nasledoval ešte zápis do pamätnej knihy. Presun na severozápad, na vzdialený ostrov Texel, rovinatou a tiež upokojujúco pôsobiacou holandskou krajinou, zabral niekoľko hodín. Krátko po poludní navštívili na mestskej radnici obaja veľvyslanci starostku mesta Den Burg a celého ostrova – pani C.J.Geldorp-Pantekoek. Spolu s jej sprievodom sme sa peši vybrali na neďaleký cintorín. A príjemne prekvapení sme opäť videli, že aj tu je hrobom padlých vojakov venovaná rovnaká starostlivosť. Možno, že rovnako príjemne prekvapení boli aj texelčania, pretože nezabudli oceniť pietnu spomienku a pekné kytice kvetov kladené k pomníkom československých vojakov Svatopluka Bachúrka (RAF) a Zdenka Kotery (RAF) i k pomníku všetkých padlých vojakov, pochovaných na ich cintoríne. Ako nám povedala pani starostka, ktorá sa veľmi zaujíma aj o históriu pochovaných vojakov, je to pre nich tiež otázka cti a z nej vyplývajúcej úlohy, pripomínať myslím mladých ľudí v Holandsku, že za ich slobodu, demokraciu a prosperitu v dnešnej európskej podobe majú byť vďační aj cudzincom, pochádzajúcim zo vzdialených krajín od ich vlasti. A v pamätnej knihe na cintoríne sú zachytené aj krátke biografické fakty o padlých vojakoch, ich fotografie, miesto a čas ich nájdenia a pochovania, ako aj vojenské hodnosti, ktoré si vyslúžili v našej aj v cudzej armáde. A tak sme napríklad museli Holanďanom vysvetľovať čo znamená naša skratka vojenskej hodnosti „npor.“ pred ďalšou vojenskou hodnosťou „sgt.“, ktorú si vojak vyslúžil v RAF. Spoločne s pani starostkou jsme pak položili vence také u Pamätníku civilních obětí a uctili památku více než 160 obyvatel ostrova, kteří zde během druhé světové války zahynuli.

Znovu jsme se pak sešli v pátek ráno, abychem společně navštívili Vojenský hřbitov v Gem. Begraafplaats Westduin v Haagu a uctili památku československého letce Karla Kunky (RAF) i všech ostatních vojáků tam pochovaných. Setkání se zúčastnil také p. Janssen, nizozemský občan, který hrob Karla Kunky navštěvoval pravidelně po dobu několika let poté, co se o jeho historii dozvěděl z knihy „Záhada letu L 7788“ popisující příběh 6 československých vojáků, kteří byli v r. 1940 nuceni nouzově přistát v blízkosti Haagu,

a kromě K.Kunky všichni padli do německého zajetí, z něhož je osvobodil teprve konec války.

Hroby více než 45 československých vojáků (z toho 35 letců RAF) se nacházejí na 17 různých místech rozestých po celém Nizozemsku, od Uithuizermeeden na severním pobřeží Nizozemska až po nejjižnější Eindhoven. Navštěvujeme je proto postupně, vždy v květnu. Od zahájení (či spíše znovuobnovení) společného uctívání jejich památky v r. 1999 jsme jich zatím navštívili deset: v r. 1999 jsme uctili památku československých vojáků pochovaných v Bergen op Zoom, v r. 2000 v Oosterwolde a Oldebroek, v r. 2001 v Nieuwe-Niedorp a Bergenu, v r. 2002 v Amersfoortu a Zwolle, a letošní pietní akt, uspořádaný Velvyslanectvím ČR, nás zavedl k hrobům československých vojáků v Amsterdamu, Den Burgu a Haagu.

Důkazem výše zmíněné pozornosti a úcty, která je osudům cizích vojáků padlých v Nizozemsku věnována, není jen péče o jejich hroby, ale i snaha dozvědět se o životech těchto vojáků, kteří položili život i pro jejich svobodu, co nejvíce. Velmi si ceníme řady publikací, které takto vznikly, i toho, že byly napsány jak příslušníky Nizozemských královských leteckých a obranných sil, tak „obyčejnými“ nizozemskými občany, kteří často složitě vyhledávají informaci o životních příbězích padlých vojáků neváhali věnovat i celé roky svého volného času. V souvislosti s hroby vojáků navštívených v letošním roce bychom tak rádi upozornili na výše zmíněnou knihu „Záhada letu L 7788“, jejímž autorem je B.M.Rijnhout, bývalý řidič autobusu žijící v Leidschendam, i na brožurku „Het verhaal achter de grafsteen“ mapující osudy vojáků pochovaných v Den Burgu, které její autor A. van Dijk věnoval 15 let práce.

Snáď tie obete vlastných mladých životov neboli márne a boli cenným príspevkom už nežijúcich hrdinov k slobodnej, demokratickej a spoločnej Európe. Spomienky na nich by sme si my, aj nasledujúce mladé generácie mali udržať. Rádi bychom připomněli, že seznam československých vojáků padlých během druhé světové války v Nizozemsku včetně fotodokumentace zachycující téměř všechny jejich hroby, je v případě zájmu (po předchozí domluvě) k dispozici k nahlédnutí na Velvyslanectví ČR v Haagu (Paleisstraat 4, Den Haag, Tel.: 070 – 346 97 12).

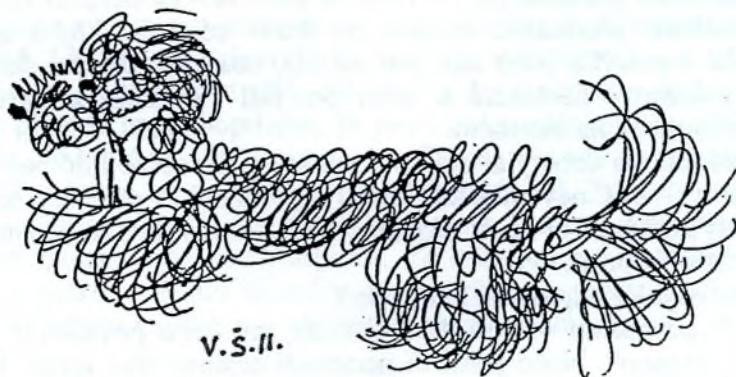

KRAJANÉ VE ŠVÉDSKU JAROSLAV KANTŮREK

Ve středu 14. května t.r. jsem pořádal v Českém centru ve Stockholmu besedu o Holandsku, činnosti Českého centra v Haagu a aktivitách našich krajanů. Zájemců se sešlo hodně a v první části večera je zaujalo moje vyprávění o osobnostech české kultury a historie spojené s Nizozemskem. Hovořilo se o Naardenu a J.A. Komenském, o skladateli Františku Škroupovi, z novější historie o „baťovcích“ v nizozemském Bestu i o mnoha dalších akcích, které České centrum v Haagu pořádalo. Věřím, že na mě čekají podobné zážitky i ve Švédsku a že obě země spojuje mnohem více než hokej, pobyt Bedřicha Smetany v Göteborgu nebo mnohé do Švédska „přemístěné“ (jak jsem se dočetl na popisce v nejmenovaném muzeu) umělecké památky pocházející z českých zemí.

V další části programu jsem účastníky večera seznámil s Nizozemskými listy a informoval o Spolku, Sympoziu i VNTS. Ve Švédsku existuje Spolek Svobodných Čechů a Slováků ve Stockholmu, Švédsko-česko-slovenská společnost (STSF), Jednota Sokol Göteborg a vzhledem k velkým vzdálenostem ještě samostatné spolky v jižním Švédsku (v Lundu) a v Orebru. STSF vydává ve švédštině časopis Bulletinen (vychází čtyřikrát do roka), Spolek žádný časopis nevydává, ale pořádá pravidelně zajímavé přednášky a besedy a v Českém centru Literární večery. Sokol stále podporuje sportovní aktivity a jeho předseda pan Mrázek je navíc hlavním iniciátorem pravidelného setkání Svazu Českých a Slovenských spolků ve Švédsku, které se koná každoročně koncem května v Kyrkekvarnu (nedaleko Jönköpingu). Letos se uskuteční již po jedenadvacáté ve dnech 29.5.-1.6. a čtyři dny setkání budou opět naplněny kulturním a turistickým program, společenskými akcemi, ale i tradičním zpěvem a posezením u táboráku.

Na holandský večer jsem přinesl Nizozemské listy, AHOJ a další památky na Holandsko z vlastních sbírek, nechybělo ani malé občerstvení (hapjes, sýry, čokoláda Droste, káva i holandské pivo) a propagační film o krásách a turistických zajímavostech. Zájem o Holandsko byl velký a mohu shrnout i několik postřehů či námětů. Nizozemské listy krajanů zaujaly a přítomní byli trochu zklamáni, když jsem je upozornil, že se jedná o moje vlastní a jediné výtisky. Pokud by redakce souhlasila, zařadil bych rád pravidelně jeden výtisk NL do knihovny Českého centra, kam mají krajané volný přístup. Mnozí z nich také projevíli zájem o návštěvu Holandska a začali i nesměle uvažovat o možnosti výměnného zájezdu s nizozemskými kolegy. Pokud by chtěl někdo na tuto výzvu reagovat rád zprostředkují prostřednictvím redakce NL další kontakty.

JIŘINA ŠIKLOVÁ - ROZHOVOR

Když si člověk zadá do vyhledávače na internetu jméno Jiřiny Šiklové (1935), bude zavalen neskutečným množstvím odkazů. Není se ale moc čemu divit, protože paní Jiřina Šiklová je renesanční postava *par excellence*.

Do roku 1968 byla jednou z předních socioložek v Československu. Její kariéra však byla přerušena poté, co se otevřeně postavila proti normalizaci. Léta pracovala jako uklízečka, za spolupráci na pašování literatury ze zahraničí skončila ve vězení.

Po politických změnách v roce 1989 založila na Karlově universitě fakultu sociální práce. Byla rovněž hnacím motorem při zakládání nadace *gender studies*. Pravidelně vystupuje na veřejnosti a publikuje na různá témata, kterými společnost žije.

Lidé, kteří Jiřinu Šiklovou znají, si však kromě její neutuchající energie a nadšení, jež dokáže přenést na své okolí, cení především její schopnosti propojovat lidi z různých sfér. Pro mnohé byla a je člověk, na kterého se dalo vždy obrátit o pomoc: během komunismu pomáhala lidem, kteří ztratili práci, jejichž děti nemohly studovat, kteří nemohli publikovat atd. Ale i pro ženy, které např. týrali jejich partneři. A nyní pomáhá těm, kteří se nezvládli přechod na tržní hospodářství.

Jiřina Šiklová přijela v květnu na pozvání Českého centra do Holandska s přednáškou „Čeho se bojíme a co očekáváme od vstupu do Evropské unie – z pozice občanů a politiků“. Na toto téma je i tento rozhovor pro Nizozemské listy.

***Proč se účastníte kampaně za náš vstup do Evropské unie (EU)?**

Protože si myslím, že když budeme v EU, tak budeme mít trošku nad sebou – z hlediska právního a mezinárodních dohod – určitou kontrolu. Myslím si totiž, že jak naši politici, tak naše soudnictví a bankovníctví je ještě v období toho greenhornského kapitalismu, kdy se každý snaží sice podnikat, ale současně nezná etiku politického boje ani etiku podnikání. (To samozřejmě neplatí pro každého – znám řadu vynikajících podnikatelů.) V tomto směru si myslím, že nám EU pomůže. A už nám i pomohla, když poskytla řadu financí na projekty s tím, že musíme tyto věci dělat podle předpisů, které odpovídají standardům v Západní Evropě. Jedná se např. o to, že se nové domy nesmí stavět, aniž by v nich byl i vstup pro invalidy, že nové ulice musí být dostatečně široké, že každé nádraží musí mít toaletu pro postižené. Promiňte, že uvádím toto, ale pohybuji se hodně v této oblasti nevládních a neziskových organizací, které se zabývají výše zmíněnou tematikou. Jak je to na burze, to přesně nevím. Také samozřejmě tlak v otázce národnostní, či abychom vyřešili rovnost mužů a žen, to všechno jsou požadavky EU, které bychom my bez toho určitého tlaku neakceptovali, nebo bychom k nim dospěli až za dvacet let.

***Jak taková kampaň vypadá?**

Např. naše *gender studies* nabídli řadě organizací (ať jsou to ženské organizace, ale i skupinám obyvatelstva, které nemají přístup k internetu – např. starým lidem, či lidem na venkově), že můžou zavolat či napsat a požádat, aby někdo přijel a udělal na dané téma přednášku. Já patřím mezi přednášející. A protože jsem člověk celkem výkonný, tak když už někde jedu, tak udělám přednášku rovnou na třech místech. Třeba nedávno jsem byla v Uherském Hradišti a mluvila jsem tam pro asi 600 studentů střední školy - průmyslovky, pak jsem mluvila v domově důchodců a večer pro lidi v městské knihovně. Takoví lidé si nebudou získávat informace na internetu.

Samozřejmě z každé takové debaty si dělám poznámky, na co se lidé nejvíce ptají. Většinou to bývá podle lokality – lidé nevědí téměř nic o regionech. A pak jsou to otázky konkrétní, jestli budou produkty zdražené či ne. V zásadě se setkávám s tím, že většina dotazů je pro EU a jen nepatrné množství je proti.

***Mohla byste uvést nějaké negativní příklady?**

Nejčastější je, jestli po našem vstupu do EU bude mít cenu považovat se za Čecha, když každý z nás bude „Evropan“. Nebo jestli to neochudí češtinu jako jazyk. Časté námitky jsou také: ono se zdraží to nebo ono. Teď bude třeba dražší provoz, protože nám bude Evropa diktovat (to je velmi oblíbené slovo: „diktovat“), co máme dělat. Ale ty věci, co nám tak zvaně diktují, já považuji za správné. Jestliže je řečeno, že na každé město, které má 10.000

obyvatel a více, musí být čistička odpadních vod. Je sice pravda, že tento požadavek zdraží provoz, ale za prvé nám na to EU přispívá finančně, za druhé nám dává časovou lhůtu několika let, než to musíme splnit, a za třetí je to hlavně naše země, která bude za pár let čistší. Moje vlastenectvím nebo národovectvím, nebo češtvím není v tomto směru úzkoprsý nacionalismus, ale že podřízením se daným kritériím se naše země stane lepší, obyvatelnější. A že moje děti a vnuci tady budou moci žít.

***Vy jste se zmínila, že děláte tuto kampaň z prostředí nevládních organizací. Jak jsou tyto aktivity komplementární s vládní kampaní?**

To je velmi ožehavá otázka, protože vládní kampaň za prvé začala pozdě, za druhé bylo řečeno, že vládní kampaň bude probíhat přes média vládou a že určité peníze dá vláda nevládním organizacím, aby to byla propagace EU zdola. Nakonec to dopadlo tak, že za logo „Ano Evropa“, pořady do televize Nova – do soukromé televize, se dalo více jak 70% prostředků a z těch původních 200 miliónů dostaly nevládní organizace pouze 5,5 miliónů. Myslím si, že je to chyba, protože naši lidé jsou alergičtí, když jim dává někdo informace shora. To znamená, když se píší nápisy stylu, že EU je báječná, nebo analogie nápisům jako bývalo „se Sovětským svazem na věčné časy a nikdy jinak“, tak teď by to bylo v modrém „s EU hurá!“ a podobně. Proto se myslím, že je to nevhodně dělaná kampaň. Jestli se do EU nestaneme, tak to nebude chyba EU, ale pouze naše osobní chyba a konkrétně chyba našich politických představitelů, politických stran – konkrétně velké části ODS a celé KSČM, které jednoznačně řekly, že jsou proti vstupu do EU. A vláda začala s propagací teprve začátkem května a nezačala ji šťastně – např. formou setkání na náměstích. Problém je, že se vše zpolitizuje a že se domníváme, že demokracie je, když se lidé dohadují na náměstí.

***Kromě toho, že se účastníte kampaně pro vstup do EU, máte ještě spoustu dalších aktivit. Kampaň je jenom malá část. Můžete čtenářům povědět něco více o vašem dalším působení?**

Jsem např. v řadě nadací a nevládních organizací, kde pracuji zadarmo. Mimo jiné se jedná o Nadace rozvoje občanské společnosti, Nadace VIZE '97 (v projektu pro vzdělání), v projektu pro vzdělávání Romů, Nadace Charty '77, Konto bariéry, jsem v komisi pro udělování ceny Františka Kriegla atd. Je toho hodně. Ale za svoji profesi považuji to, že učím dále na filosofické fakultě, přestože jsem už dost stará. Ale já to dělám velice ráda a považuji to za své poslání.

***Teď jsme v Holandsku. Já vím, že jste v Holandsku už několikrát byla. Hovořily jsme o tom, že se změnilo nejen Holandsko, ale změnil se váš vztah vůči západním zemím. Mohla byste k tomu něco říci?**

Především bych chtěla říct, že Holandsko bylo zemí, která nám dala ražení pro spoustu věcí. Byla to první země, která nám nabídla – alespoň v mém oboru – konkrétní pomoc (*pozn. po r. 1989*): jak dělat sociální politiku, jak dělat sociální práci, jak zařídit různé nadace apod. Tady v Holandsku jsem se s tím setkala úplně po prvé, nikdy před tím ne. Druhá věc je, že západní země, do kterých nyní můžu bez problému jezdit, už neprožívám tak, jako jsem to prožívala na začátku. Spousta věcí je pro mě naprosto samozřejmá. Já si vzpomínám, že když jsem tady byla prvně před 13 lety (mezitím jsem tu byla několikrát), co všechno mě v Utrechtu udivovalo. Dokonce jsem se to styděla dát najevo, že se na něco dívám a že to vůbec neznám. Dneska mně to připadá nepochopitelné, že jsem třeba v Holandsku viděla poprvé elektrickou konvici na vodu, ve které se vaří voda na čaj. Když jsem viděla na univerzitách stolky, které mají skosené rohy, takže se z nich dá sestavit kulatý stůl. To byly maličkosti, které jsem si poznamenávala a říkala jsem si, že to je to *know how*, které musíme přinést domů. A takových věcí byla strašná spousta – nejen ty odborné. To bylo pro mě nesmírně významné; a doufám, že nejen pro mě, neboť o těchto věcech jsem po příjezdu psala a informovala další, takže se spousta těchto věcí u nás realizovala a dnes je naprosto samozřejmá.

Ptala se **DÁŠA van der HORST**

ROZHOVOR S VÁCLAVEM CENKEM

1/ Kam až sahá historie Českého filharmonického sboru Brno?

V.C.: Historie sboru sahá až do roku 1920, kdy v Brně působil mužský sbor „Brněnské pěvecké sdružení FOERSTER“, který fungoval až do konce roku 1991. Jeho posledním dirigentem byl Petr FIALA, profesor brněnské konzervatoře a hudební skladatel. V r. 1978 při jedné brněnské tehdejší Lidové škole umění, tzv. „Lidušce“ založila manželka prof. Fialy, Ludmila Fialová, dětský a dívčí sbor. Bylo to velmi taktické, protože z dětského sboru dorůstaly nové členky do sboru dívčího. Když z rodinných důvodů L. Fialová již nemohla sbory vést, převzal je prof. Fiala. V Brně se tím rozšířil počet jeho sborů na 3 sbory a navíc ještě dirigoval smíšený sbor ve slovenské Čadci. Udržet 4 sbory na vysoké úrovni však bylo nad lidské síly a proto nakonec zůstal jen u mužského sboru FOERSTER i dívčího sboru LŠU (již jako Brněnský ženský sbor AMICITIA). V lednu 1992 se oba sbory sloučily, nejprve jako Smíšený sbor AMICITIA-FOERSTER a od prosince r. 1993 nese sbor současný název **Český filharmonický sbor Brno**. Ten se postupně vypracoval na takovou úroveň, že z někdejších amatérských sborů se stal současný sbor profesionální, který je na Moravě jediný. S jakým cílem byl sbor založen? Zpívat, zpívat a zase zpívat - a to co možná na nejvyšší úrovni klasický sborový repertoár starších i současných autorů. Jedině tak je možno sbor udržet na světě

Český filharmonický sbor Brno má za sebou rušný rok 2002 a před sebou mnoho dalších zajímavých projektů a plánů. V právě uplynulé sezóně české kultury ve Francii mu připadl důležitý úkol, po sérii prosincové zájezdové šňůry po francouzských regionech zavítal sbor do Paříže, kde 11. ledna s velkým úspěchem ukončil osmiměsíční projekt českého ministerstva kultury Bohemia Magica. (Televizní záznam koncertu si mohli diváci ČT2 vychutnat v sobotu 25. ledna 2003.)

Prinášíme Vám rozhovor o strastech i slastech francouzského hostování a brněnského "sborování" se spoluzakladatelem, několikaletým předsedou a dnes členem ČFS Brno, s Václavem Cenkem.

(mnoho sborů totiž muselo - bohužel - po r. 1989 z finančních důvodů ukončit svoji činnost).

2/ Jste skutečně zasloužilým členem sboru...

V.C.: Máte pravdu. Do BMS FOERSTER jsem byl přijat v lednu r. 1969 po přezkoušení dirigentem. Od začátku jsem baryton. A jako takový jsem také před deseti lety plynule „vplul“ do současného ČFS Brno. Takže suma sumárum ve sboru zpívám 35. rok. Musím dodat, že sloučení přineslo do naší tvorby změnu. Mezi sborem mužským a sborem smíšeným je totiž podstatný rozdíl, mj. i proto, že mužský sbor zpíval zásadně jen a capella, tj. bez doprovodu orchestru, kdežto „smíšeňák“ naopak zpívá a capellový koncert jen výjimečně.

3/ Být součástí profesionálního sboru je časově náročné, jak často zkoušíte?

V.C.: Každý člen našeho sboru musí počítat s velkou časovou náročností, protože je to vlastně druhé zaměstnání. Týdně máme 4 zkoušky a mimořádně, jako právě v této době, kdy připravujeme nový repertoár, zkoušíme i pětkrát. Zkouška trvá 3 hodiny. Časová náročnost je odvislá od nacvičované nové skladby, případně skladeb připravovaných pro konkrétní koncert. Kromě hudební náročnosti ovlivňuje dobu nácvičku jazyk, v němž je skladba připravována. Zpíváme skladby nejen v češtině, ale i v němčině, francouzštině, italštině, hebrejštině a mnoho kusů

je nastudováno v latině - jak je třeba. Skladby se nacvičují s časovým předstihem tak, aby byl čas na jejich „zažití“. Např. už v lednu připravujeme skladby na koncerty v létě.

4/ Jak je Český filharmonický sbor vyhraněn programově? Došlo za dobu Vašeho zpívání k nějakým významným programovým změnám?

V.C.: Repertoár je velmi rozsáhlý, seznam autorů by přesáhl osmdesátku. Od skladeb klasické sborové literatury i skladeb současných se ČFS Brno postupně zaměřil na díla kantátová a oratorní. Ale jakožto sbor profesionální respektujeme požadavky pořadatelů, jejichž výběr není zrovna vždy po naší chuti. Zato bych Vám přál slyšet třeba skladbu *Requiem pro mladého básníka* autora Zimmermanna, kterou v Luzernu zazpívá v srpnu t.r. 220-členný sbor. V poslední době pořadatelé požadují i uvádění operních sborů, kterých již máme nastudováno taky mnoho. Navíc sbor uvádí některé skladby i scénicky - zde bych vzpomněl např. uvedení oratoria *Marie Magdeleine* J. Massenetta ve Vídni. Tuto skladbu však uvádíme i koncertně.

Velmi náročným projektem bylo scénické provedení *MŠE* L. Bernsteina v režii Z. Merty a S. Moši spolu s muzikálovým ansámblem Městského divadla v Brně. Byla uvedena na nádvoří pražského hradu a do hudebního celku bylo zakomponováno i zvonění největšího svatovítského zvonu Zikmund ve 22 hod. večer. Bylo to úžasné.

5/ Jak často vystupuje Český filharmonický sbor Brno na veřejnosti a při jakých příležitostech?

V.C.: Zpíváme podle požadavků pořadatelů. Mnohdy se ani nedozvíme, je-li koncert pořádán v rámci nějaké události. Velmi často zpíváme na koncertech abonentních cyklů daného orchestru. Některé skladby uvádíme v rámci kulatého výročí autora. Je o nás mezi evropskými pořadateli celkem velký zájem, a tak koncertujeme v průměru na 50 krát za rok, a to doma i v zahraničí. Je to i nutnost, protože tím získáváme finanční prostředky, bez kterých by sbor jinak nemohl fungovat.

6/ Které vystoupení patří v historii sboru k nejslavnějším?

V.C.: Důležitost koncertu jako profesionálové nerozlišujeme. Některé koncerty jsou však přece o něco významnější. Mezi ně patří turné do Uruguaye a Argentiny v r. 1996, protože zpívat v největším divadle světa Teatro Colón v Buenos Aires je skutečně něčím mimořádným. Zpívali jsme také Dvořákovu *TE DEUM* při inauguraci dnes již exprezidenta Václava Havla v r. 1993 v pražské svatovítské katedrále.

A jako poslední bych z těch opravdu mimořádných koncertů uvedl ten, na kterém byla v Nerviho sále vatikánské auly Pavla VI. uvedena skladba *CHRISTUS* F. Liszta. Bylo to za osobní účasti papeže Jana Pavla II., dalších vysokých církevních hodnostářů a tehdejších nejvyšších představitelů ČR. To jsou vskutku takové trešinky na koncertním dortu.

7/ Snad k nejhranější skladbě patří *Rybova Vánoční mše*, k níž se sbor pravidelně vrací každoročně v prosinci. Kolikrát *Rybova mše* už v podání ČFS Brno zazněla?

V.C.: Tzv. „Rybovka“ je u nás opravdu tradiční, ale mezi nejčastěji uváděné nepatří. Jistě i proto, že je uváděna pouze ve vánočním období. A chcete-li, vedu si záznamy za celou svoji pěveckou činnost. Rybovu *Českou mši vánoční* uváděl BMS FOERSTER (s přizváním některého ženského sboru), na koncertech již od r. 1984. Do dneška je to asi 70 provedení. Za totality jsme dokázali vyprodat tisícimístný sál brněnského Stadiónu ve dvou dnech i čtyřikrát. Takový byl po této muzice hlad.

8/ Nedílnou součástí existence sboru tvoří hostování v cizině. Kde všude sbor vystupoval? Vnímáte nějaké rozdíly mezi publikem z různých zemí, popř. kontinentů?

V.C.: Protože sbor je odvislý i ze zisku z uskutečněných koncertů, jsme rádi, že zájem ze zahraničí trvá. Díky vysoké úrovni již zmíněných obou amatérských se nám podařilo hostovat na západě i v 70. letech v průměru 1x za 2-3 roky.

Za jakých podmínek, zejména administrativních, to bylo, již nechci raději vzpomínat. Já sám jsem měl štěstí, protože půl roku po nástupu do BMS FOERSTER (bylo to v uvolněné době po r. 1968) jsem absolvoval první turné. Shodou okolností to bylo do Německa (tehdy západního), Belgie a Holandska. Zde jsme koncertovali v Den Haagu, Naarden, Katwijk a Nordwijku. ČFS Brno účinkoval v Holandsku bohužel pouze jednou, a to v květnu r. 1992 v kostele v Naarden. Jinak zavítal v 90. letech do 16 evropských zemí, do některých i opakovaně.

Publikum je v každé zemi jiné. Mám-li být objektivní, evropské publikum je velmi kultivované, nutno říci náročné, ale také poprávu dokáže potleskem dobrý výkon odměnit. Že jsou drobné rozdíly, to je dáno náturou toho kterého národa - např. v Itálii určitá část publika nečeká až na konec opakovaného potlesku, ale odchází hned po skončení koncertu.

9/ Z které země máte nejveselejší zážitky a kdy Vám naopak moc do smíchu nebylo?

V.C.: Tak to jste mě dostala. Tady bych vzpomínal dost obtížně, protože při mých přibližně 1.100 absolvovaných koncertech jistě uznáte, že těch zážitků, příjemných i špatných bylo mnoho. K dobré náladě každé cesty velkou měrou dokáže přispět zahraniční dirigent, s nímž v cizině zpíváme. Naštěstí je většina takových, kteří jdou na věc s nadhledem a do zkoušek i koncertů gesty i grimasami vnášejí teplo. Nutno ovšem podotknout, že náladu dirigenta zase zčásti dotváří náš výkon. Když zjistí, že jsme přijeli perfektně připraveni, jde všechno jako po másle. Jen se musíme seznámit s jeho pojetím a jde se na věc. Výslovně legrační zážitek nemám, zato několikrát jsme se dostali do svízelné situace. Např. v Argentině, kdy německého dirigenta Enocha zu Guttenberga při zkoušce postihly takové bolesti kloubů, že to vypadalo, že večerní koncert neoddiriguje. Nakonec to dopadlo dobře. Ne zrovna dobře je nám také v případech, když sólisté či orchestr nejsou stoprocentně připraveni. O to víc se pak totiž musíme sami soustředit, protože se nám už stalo, že dirigent měl na koncertě co dělat, aby skladba byla provedena

bez zastavení. To jsme naštěstí ještě nezažili. To jsou pak nervy. A to jsme už zažili.

10/ Co takové hostování vlastně obnáší? Kolik členů sboru se ho účastní?

V.C.: Odpověď je jednoduchá : dobře se připravit, přijet a dobře odzpívat. To se nám zatím vždy podařilo a věřím, že v této tradici bude sbor pokračovat. Administrativu od nabídek spolupůsobení až po zajištění dopravy a pobytu nám zajišťuje profesionální agentura ARS/KONCERT Brno. Pobyt v místě koncertu je stanoven podle nároků dirigenta. Předem jsou zkoušky, na kterých poznáváme dirigetovo pojetí skladby (on ji pak na koncertě stejně provede trochu jinak než na zkoušce). Proto je nutné vskutku profesionální soustředění jak na zkouškách, tak i na koncertech.

Počet zpěváků na koncertě závisí na pořadateli. Sbor má v současné době cca 80 členů. Je-li požadován menší počet, pak je výběr v rukou našeho sbormistra Petra Fialy. Členové se jeho rozhodnutí bezvýhradně podřizují.

11/ Kolik zastavení a kde měla Vaše francouzská prosincová koncertní šňůra a jak se Vám ve Francii hostovalo? Zavítal ČFS Brno do země Gálů poprvé?

V.C.: Z prosincového turné do Francie máme velmi dobré pocity. V 9 dnech jsme absolvovali 8 koncertů v 6 městech. Hned první koncert v La Roche sur Yon byl a capellový. Byli jsme zvědaví, jak bude vystoupení přijato publikem - a nezklamali jsme se, protože koncert se velmi líbil. Pod taktovkou našeho sbormistra P. Fialy byly uvedeny skladby A. Dvořáka (*Moravské dvojzpěvy a Mše D-dur* - s doprovodem klavíru), B. Martinů - *Polní mše* a L. Janáčka - *Ukvalské písně*).

Na dalších 4 koncertech sbor doprovázel L'Orchestre National des Poys de la Loire a byla provedena skladba J. Brahmsa *Ein Deutsches Requiem*. Na dalších 3 koncertech jsme pak s Orchestre de Bretagne uvedli Dvořákovu *STABAT MATER*. Sólisté i dirigent byli z ČR (dirigoval Leoš Svárovský). Zaspívali jsme i v Nantes, Angers, Rennes, Lorient a Vannes.

Ano, bylo to naše první koncertní turné do Francie. A hned v lednu na ně navazovaly další koncerty. Já osobně jsem ve Francii koncertoval už dříve s BMS FOERSTER v r. 1989 - tehdy jsme měli koncerty ve 14 městech.

12/ Letos jste už stihli zavítat do Lille...

V.C.: Tak to již jsme se přehoupili do ledna tr. Měli jsme dva koncerty v Lille a jeden v Paříži. Na všech nás doprovázel L'Orchestre National de Lille (dirigoval Claude Casadeus). Spolupráce byla dobrá.

13/ Na programu byla Janáčková Glagolská mše, jak se Vám kus zkoušel v Čechách a na jaké rozdíly ve vnímání Janáčkovy hudby jste narazili ve Francii?

V.C.: Zde jsme si opět potvrdili, jak obtížná skladba to pro zahraniční orchestry i sólisty je. Naši hudebníci mají Janáčka přece jen daleko více „pod kůží“. Zahraniční orchestry, které takovou skladbu hrají jednou za x let ji nakonec ani nemohou pochopit a hrát tak, jak naše orchestry. Janáček je holt Janáček. A i proto Janáčka svět tak ctí. Nakonec přece jen vše dopadlo dobře.

14/ Jak Vás přijala Paříž, Théâtre des Champs-Élysées, kde jste vystupovali, patří k oblíbeným a nejlépe umístěným městským scénám...

V.C.: Na koncert v Paříži jsme se velmi těšili, protože mnozí jeli do tohoto velkoměsta poprvé.

Bohužel jsme na město jako takové měli jen asi 3 hodiny. Koncertem v pařížském Théâtre des Champs-Élysées jsme za přítomnosti ministrů kultury obou zemí a dalších významných osobností uzavřeli několik měsíců trvající festival českého umění ve Francii. Koncertovat v takovémto divadle opět patří mezi ty „slavnostnější“. A jsme velmi rádi, že i tento koncert byl velmi úspěšný.

15/ Hostování v Holandsku zatím ČFS Brno neplánuje?

V.C.: To víte, že bychom rádi zajeli i do Holandska. Naše agentura má pro nás dokonce na příští rok rozjednáno už 22 zahraničních cest, z nichž 2 jsou - ano - do Holandska ! V srpnu bychom měli přijet s Dvořákovým *Stabat Mater* a v listopadu opět Dvořák, tentokrát *Requiem*. Kromě toho by v lednu mělo přijít na řadu opět Lucembursko a v říjnu Belgie. (*Mista koncertů nejsou dosud známa, čtenáře NL budeme včas informovat.-pozn. KN*). Osobně mám na Holandsko ty nejlepší vzpomínky - koncertně jsme zde vystupovali v letech 1969 a 1984, tehdy jsme s BMS FOERSTER zavítali např. do Wervershoofu, Hoornu, Jispu a publikum na koncertech bylo skutečně vynikající.

Spolu s Václavem Cenkem se těšíme, že se agentury dohodnou, a že se s Českým filharmonickým sborem Brno v Holandsku zase po dlouhé době setkáme.

Ptala se Kateřina Neveu

Výběr z CD nahrávek ČFS Brno

- A. Dvořák: *Mše D-dur, Te deum* (Pronto 1991)
- A. Michna: *O narození Páně*,
- J. J. Ryba: *Česká mše vánoční "Hej Mistře"* (obě, Antiphona 1992)
- Pocta českým světcům* (1994)
- J.E. Massenet: *Marie Magdeleine* (Panton 1994)
- J. Brahms: *Německé requiem* (Farao 1996)
- L. Janáček: *Neznámý II.* (Supraphon world premiere recording 1996)
- G. Faure: *Requiem*, L. Janáček: *Otčenáš* (Ultraphton 1998)
- Slavné oratorní a operní sbory* (ArcoDiva 2001)
- a další skladby od Janáčka, Verdiho, Vivaldiho, aj.*

ZAJÍMAVOSTI Z KULTURY **HANA SCHENKOVÁ**

Roztocké muzeum představuje motýly

Dech se tají při prohlídce výstavy, která je veřejnosti přístupná ve Středočeském muzeu v Roztokách u Prahy. Obsahuje totiž tisíce pestrobarevných motýlů ze sbírky Josefa Háši. Entomolog, který zemřel v roce 1974, nashromáždil úctyhodnou kolekci. Jeho motýli patří k 743 druhům, což představuje více než čtvrtinu těch, kteří byli zjištěni v Čechách. Až do 29. června budou moci zájemci v roztockém muzeu kromě pondělků po celý týden nahlédnout do tajemného světa přírody. Háša se věnoval i malování a fotografování, takže výstavu doplňují jeho kresby motýlů, rostlin, ale i hub a snímky lokalit, kam jezdil. Motýli jsou vystaveni ve čtyřiceti entomologických krabicích. Expozici doplňuje neobvyklá sbírka vývojových stádií 25 druhů motýlů, čítající 1385 kusů.

Muzeum TGM v Lánech se opět otevře veřejnosti

Muzeum Tomáše Garrigua Masaryka v Lánech na Rakovnicku se po pěti letech adaptace otevřelo veřejnosti, v den 153. výročí narození prvního československého prezidenta. Muzeum zahájilo provoz výstavou Masaryk ve výtvarném umění, která představuje plastiky státníka z první republiky. Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937) byl politikem, filozofem, sociologem a od roku 1918 i prezidentem nově vzniklé Československé republiky. Zámek v Lánech používal jako prezidentskou rezidenci, a proto padlo rozhodnutí vybudovat jeho muzeum právě zde.

Prodaná nevěsta stále přitahuje německé operní scény

Inscenace Janáčkových nebo Dvořákových oper nejsou v repertoáru zahraničních divadel nijak výjimečné, zatímco u Smetanových oper to bývá jiné. Přínejmenším v Německu je ale Prodaná nevěsta populární a nachází si cestu k divákům poměrně často. Nejnověji ji lze zhlédnout ve Stuttgartu, jehož Státní operu už několik let odborníci vyhláší za nejlepší německou zpěvoherní scénu.

Rok d'ábla se stal nejlepším českým filmem

Film Petra Zelenky Rok d'ábla (byl promítnut i na letošním Mezinárodním filmovém festivalu v Rotterdamu) získal celkem šest Českých lvů a stal se i nejlepším českým filmem loňského roku. Filmoví akademici snímku udělili ocenění za nejlepší střih, zvuk, hudbu a režii. Snímek byl také divácky nejúspěšnějším filmem. Dvě křišťálové sošky si odnesl tvůrčí tým snímku Alice Nellis Výlet. Stejný počet výročních cen má také film Zdeňka Trošky Andělská tvář.

Obrazy z Lichtenštejnska se vrátily do lednicko-valtického areálu

Do zámků v lednicko-valtickém areálu na Břeclavsku se po 50 letech vrátilo 14 vzácných obrazů. Před koncem druhé světové války si je majitelé tohoto panství odvezli domů do Lichtenštejnska. "Teď je prodali v Amsterdamu v aukční síni Sotheby's. Podařilo se nám je koupit," řekla lednická kastelánka Ivana Holásková. Na prodej obrazů a jedné komody z Lednice české památkáře upozornili jejich nizozemští kolegové. Ministerstvo kultury okamžitě poté vyčlenilo na nákup těchto exponátů dva miliony korun. Obrazy jsou již v Česku a vrátí se na původní místa - do zámků Lednice, Valtice a do loveckých sálů romantické zříceniny Janohrad. "Obrazy se jistě stanou naší další atrakcí. Vystavíme je za měsíc. Musíme je ještě zrestaurovat," uvedla kastelánka. Pocházejí z 19. století. Většinou znázorňují romantické krajiny, tři z nich jsou portréty členů lichtenštejnského rodu. Lednický zámek se jako většina ostatních památek turistům otevřel 1. dubna. Do seznamu míst světového a kulturního dědictví UNESCO byl lednicko-valtický areál zapsán v květnu 1997.

Palácové zahrady opět přístupné

Palácové zahrady pod Pražským hradem se po zimě opět otevřely veřejnosti. Rozkládají se na jižním svahu hradčanského návrší a jsou spojnicí mezi Pražským hradem a Malou Stranou. Lidé mohou terasy, z nichž se otevírají malebné pohledy na Malou Stranu a panorama hlavního města, navštěvovat denně mezi 10:00 a 18:00 až do října. Systém strmých schodišť spojuje Ledeburskou, Malou a Velkou Pálffyovskou, Kolowratskou a Malou Fürstenberskou zahradu. Součástí objektu je Galerie Ledeburské zahrady. Na letní měsíce připravuje společnost Unica, která zahrady provozuje, nedělní koncerty či tanečně-divadelní představení. Veřejnosti jsou také otevřeny další zahrady Pražského hradu, tedy Královská zahrada, Jelení příkop, zahrady Na baště a Na Valech i Rajská a Hartigovská zahrada.

Uměleckoprůmyslové muzeum otevře novou expozici textilu a módy

Pražské Uměleckoprůmyslové muzeum připravilo pro návštěvníky novou expozici v sále textilu a módy, který nese název Příběh vlákna. V obměněné expozici návštěvníci najdou jarní a letní oděvy, které se nosily od roku 1830 až do současnosti. Kurátorky expozice se inspirovaly jarním obdobím a z bohatých fondů muzea vybraly kolekci dámských jarních a letních oděvů. Expozice bude doplněna dobovými doplňky - obuví, kabelkami, klobouky či rukavicemi. Příště by se měly objevit například kolekce plesových šatů, sportovního oděvu či atraktivní kolekce dokládající vývoj spodního prádla.

Krumlovské zámecké divadlo dostalo cenu za kulturní dědictví

Zámecké divadlo v Českém Krumlově obdrželo v polovině května v Bruselu cenu za kulturní dědictví, již Evropská Komise a organizace Europa Nostra oceňují mimořádné počiny při záchraně a obnově kulturních, přírodních a duchovních památek. Krumlovští se vyznamenali restaurací divadelních sbírek, včetně dekorací a kostýmů.

Nostický palác se otevřel pro ministerstvo kultury i veřejnost

Po více než čtyřleté rekonstrukci se otevřel Nostický palác, dominanta Maltézskeho náměstí. V budově sídlí ministerstvo kultury, které se o reprezentační prostory v prvním patře paláce dělí s veřejností. Lidé budou mít do salónů, galerie, knihovny, kaple i vzácného kulečnickového sálu přístup několikrát do roka. Nostický palác je součástí Pražské památkové rezervace zapsané v seznamu světových památek Unesco. Patřil rodině Nosticů až do roku 1945. Před listopadem 1998, kdy začala rekonstrukce, zde sídlilo velvyslanectví Nizozemského království, umělecká agentura Pragokonzert a oddělení Národního muzea. Od roku 1999 prošel palác rozsáhlou rekonstrukcí, která je podle památkářů vzorovou památkovou akcí špičkové úrovně.

Meda Mládková daruje Praze další díla Jiřího Koláře

Mecenáška umění Meda Mládková se rozhodla darovat Praze ze své sbírky současného umění další čtyři díla Jiřího Koláře. Umělecká díla v přibližné hodnotě asi 300.000 korun daruje metropoli nad rámec již uzavřených darovacích smluv. Kunsthistorička Mládková darovala už loni v červnu Praze kolekci 215 kreseb a obrazů průkopníka abstraktního umění Františka Kupky včetně světoznámého obrazu Katedrála. Darovací smlouvu uzavřela s městem v roce 1999. Naplněna měla být v okamžiku, kdy Mládková, respektive česká nadace Jana a Medy Mládkových, převezme do užívání zrekonstruované Sovovy mlýny, kde má být sbírka umístěna. Areál mlýnů měla nadace převzít loni v srpnu. Slavnostní otevření muzea moderního umění na Kampě naplánované na začátek září zhatily povodně. Velká voda způsobila v Sovových mlýnech škody odhadnuté na 20 milionů korun. Celoživotní sbírka Jana a Medy Mládkových zahrnuje téměř 1200 děl českých umělců 20. století. Kromě Kupkova díla nabízí 16 soch Otto Gutfreunda, práce Jiřího Koláře a reprezentativní přehlídku

děl českých a slovenských umělců z let 1965 až 1985. Obsahuje též přes 200 obrazů a soch z Polska, Maďarska, bývalé Jugoslávie a Ruska a 50 olejů současných amerických, belgických a francouzských malířů.

Sto let od úmrtí Antonína Dvořáka připomenou koncerty i film

Poctou českého národa a hudebních umělců Antonínu Dvořákoví bude projekt, který v roce 2004 připomene sto let od jeho úmrtí. Skladateli, kterého talent vyzvedl ze skromného rodinného prostředí až k nejvyšším vrcholům slávy, bude věnován vedle koncertů a výstav také filmový dokument s názvem Deo Gratias. Televizní premiéru bude mít příští rok. Antonín Dvořák se narodil 8. září 1841 a zemřel 1. května 1904. V předvečer 100. výročí jeho úmrtí se uskuteční pietní akt u jeho hrobu na Vyšehradě a zádušní mše v kapitulním kostele sv. Petra a Pavla. O den později skladatelovu památku uctí shromáždění u pomníku před budovou Rudolfiny a slavnostní koncert Sukova komorního orchestru, na kterém zazní známá Serenáda E-dur. Ve dvoraně Rudolfiny se pak setkají zástupci veřejného a kulturního života při zahájení exkluzivní výstavy autografu Symfonie č. 9 Z Nového světa, která potrvá jen dva dny. Nad další expozicí, která bude v prostorách Obecního domu otevřena v době konání příštího ročníku festivalu Pražské jaro, převezme záštitu kardinál Miloslav Vlk. Pod názvem Z duchovní tvorby Antonína Dvořáka se její součástí stanou vzácné autografy Stabat mater, Requiem, Te Deum a Svatá Ludmila. Unikátní fotografickou dokumentaci skladatelova pohřbu nabídne výstava v Muzeu Antonína Dvořáka. Další soustředí výňatky z rodinné korespondence, drobné osobní předměty a především dobové snímky z muzejních i soukromých sbírek, dokumentující prostředí skladatelovy rodiny a její jednotlivé členy. Ojedinelou akcí bude 2. května 2004 cyklus pěti koncertů, které se postupně uskuteční ve Španělském sále Pražského hradu, Velkém sále Žofina, Smetanově síni Obecního domu, Dvořákově síni Rudolfiny a Sále Martinů Hudební fakulty Akademie múzických umění.

Nonstop čtení k poctě Havlovi poprvé na mezinárodní půdě OSN

Poprvé na mezinárodní půdě Organizace spojených národů (OSN) se uskutečnilo 27. května Nonstop čtení, které bylo letos koncipováno jako pocta bývalému českému prezidentu Václavu Havlovi. Ten zahájil šestý ročník literárního maratónu 25. května v pražském sídle Jazzové sekce, která nonstop pořádá tradičně se Správou českých center. Po Praze, kde se přihlásilo 140 předčítajících, převzalo 26. května štafetu České centrum v Bratislavě. Do čtenářského maratónu se ve slovenské metropoli zapojila řada osobností slovenské kultury, mezi kterými nechyběli herci Milan Lasica, Ladislav Chudík, Zuzana Krónerová či Stano Dančiak. Po Bratislavě následovala centra v Moskvě, Den Haagu, Berlíně, Stockholmu a Varšavě. Potom četli diplomaté v OSN a 27. května se maratón vrátil na 24 hodin do Prahy a byl zakončen o dva dny později v Košicích. České centrum v Holandsku uskutečnilo letošní nonstop čtení ve spolupráci s divadlem knihovny v Rotterdamu. Čtení se tam zúčastnili Petr Kubernát - velvyslanec České republiky, Ján Kuderjavý, velvyslanec Slovenské republiky, Ivo Opstelten, starosta města Rotterdamu, Max Sparreboom, ředitel nadace Premium Erasmianum, která v roce 1986 udělila Václavu Havlovi Erasmovu cenu, dále básnička a překladatelka Jana Beranová, překladatelé Kees Mercks a Edgar de Bruin a další.

Kubišová převzala výroční cenu Nadace Pangea

Zpěvačka Marta Kubišová převzala výroční cenu nadace Pangea "Za úsilí o nápravu věci lidských". Nadace tak ocenila její pěvecké umění, statečnou celoživotní občanskou angažovanost i nenápadnou, o to však obětavější a trpělivější službu, s níž se rozdává druhým. V roce 1970 jí totalitní moc zakázala vystupovat. Byla jednou z mluvčích Charty 77 a do veřejného života se vrátila až v listopadu 1989.

DIVADELNÍ ČTVRTLETKA

KATEŘINA NEVEU

*** Koncem března byly v Národním divadle v Praze uděleny **ceny Thálie za rok 2002**, většinu jich letos sklídilo brněnské Národní divadlo. V oboru činoherního herectví byli oceněni **Tatjana Medvecká** (role Antonie Nikolajevny v *Poprvé vdaná* od Pavla Nilina, Dejvické divadlo Praha) a **Martin Stropnický** (titulní role ve hře Patrika Marbera *Howard Kratz*, Vinohradské divadlo, Praha). Za operní výkon **Regina Renzová-Jurgensová** (role Marie-Marietty v *Mrtvém městě* od E.W.Korngolda, ND Brno - o inscenaci jsme psali v NL č. 2/2002), **Pavel Kamas** (Frank v Korngoldově *Mrtvém městě*, ND Brno). Za operetní/muzikálové umění byli oceněni **Daniela Šinkorová** (Zuzana v *Kristiánovi* Oldřicha Nového, ND Brno) a **Jiří Horský** (Don Quijote v *Muži z kraje La Mancha*, ND Brno). Za baletní výkony byli odměněni **Anna Litterová** (carevna Anastázie v *Ivanu Hrozném*, ND Brno) a **Alexander Katsapov** (titulní role v baletu *Ivan Hrozný*, ND Brno). Ceny za celoživotní dílo byly uděleny **Věře Tichánkové** (činohra), **Ludmile Dvořákové** (opera) a **Vlastě Pavelcové** (balet). Zvláštní cenu Kolegia si odnesl režisér **Jaromír Pleskot** a Mladým umělcem roku se stal herec, překladatel a režisér **Ondřej Sokol** z pražského Činoherního klubu.

*** Ve prospěch dosavadní ředitelky loutkového **divadla Spejbla a Hurvínka** skončil v březnu čtyřletý spor o autorství Spejbla a Hurvínka, který s Helenou Štáchovou vedl Městský ústav sociálních služeb v Plzni. Městskému ústavu bylo sice uznáno právo na Skupovo dílo, nikoliv však na samotné loutky, jejichž autoři byli řezbáři Gustav a Karel Noskovi. Ochrannou známku z obav před plagiátorstvím zaevidoval Skupův nástupce Miloš Kirchner.

*** Díky badatelskému odkazu Václava Noska mohlo **Jihočeské divadlo** v Českých Budějovicích uvést ve světové premiéře nedokončenou operu **Bohuslava Martinů** *Den dobročinnosti*. Nastudování se ujali dirigent Milan Kanák a režisér Josef Průdek, někdejší operní šéf budějovické scény.

*** Začátkem dubna se na **brněnském** soutěžním festivalu **Setkání/Encounter** představilo třináct domácích i mezinárodních divadelních škol. K pravidelným účastníkům z Izraele, Jihoafrické republiky, Finska ad. přibýlo na letošním třináctém ročníku i Bulharsko. Festival Setkání vznikl v roce 1990 z iniciativy brněnské JAMU a stal se partnerem nejvýznamějšího festivalu tohoto druhu - nizozemského "**Its**", který pořádá Amsterdamse School of Arts. Letošními brněnskými vítězi se stali finský režisér **Pilvi Porkola**, slovenský herec **Luboš Kostelný** (role Platonova), nejlepší inscenací byl vyhlášen bratislavský *Platonov* a Cenu primátora získali za autorský scénář rakouští studenti.

*** V dubnu hostoval v **Nizozemí** balet plzeňského **Divadla J.K.Tyla** s inscenací *Dáma s kaméliemi*. Taneční kompozice Libora Vaculíka inspirovaná Verdiho hudbou oblékla patnáct měst, čímž Plzeňští navázali na šňůru hostování z roku 2000, kdy se holandskému publiku představili s *Kouzelnou flétnou*.

*** Český tanečník **Lukáš Slavický**, sólista Bavorského státního baletu v Mnichově, obdržel v dubnu na slavnostním Galakonzertu v **moskevském Velkém divadle** prestižní "**Prix Benois de la Danse**" za rok 2002. Na cenu byl nominován za roli Jeana de Brienna v baletu "**Raymonda**", který inscenoval v Mnichově Ray Barra. Bavorský státní baletu vede český tanečník a dlouholetý 1.sólista Hamburského baletu Ivan Liška.

*** V **Pelhřimově** odhalili pamětní desku herecké rodině **Lipských**, kterou radní ocenili přínos Viléma Lipského (povoláním cukráře, ale srdcem nadšeného ochotníka) a jeho synů - herce Lubomíra a režiséra Oldřicha. Přítomen byl rovněž **Lubomír Lipský**, který letos v dubnu oslavil osmdesátiny nastudováním hudební komedie *Únos Sabinek* v Divadle ABC, přičemž jde už o jeho třetí nastudování této hry. Poprvé zde hrál Lipský profesora Karpíška ve svých 34 letech. Krom toho vystupuje nestárnoucí herec v inscenacích *Slaměný klobouk*, *Jezinky bezinky* a *Limonádový Joe*.

*** Koncem dubna proběhla na půdě českého parlamentu diskuse o **Zákonu o kultuře** pro 21. století, který uspořádalo české středisko Mezinárodního divadelního ústavu (ITI). Iniciativa vzešla od Táni Fišerové, poslankyně, předsedkyně Herecké asociace a prezidentky českého střediska ITI. Reprezentanti českého divadla se však nesetkali s příliš velkým zájmem poslanců, z řad kulturního výboru parlamentu, kterému byla debata určena, byl přítomen pouze jeden (chyběl rovněž Ministr kultury P. Dostál). V současném právním řádu ČR neexistuje formule zavazující stát k určité a pravidelné podpoře kultury, respektive živého umění, tzn. hudby, literatury a divadla (zákony o památkovém fondu, knihovnách, muzeích, galeriích či podpoře kinematografie existují).

*** V dubnu i květnu probíhala v Praze pocta divadlům a divadelníkům z šedesátých let. Akce nazvaná **Šest z šedesátých** je holdem divadelním veteránům, mezi které patří česká divadla Semafor, Ypsilonka, Činoherní klub, Divadlo Jára Cimrmana a dva soubory bratislavské - Radošinské naivní divadlo a Studio L+S.

*** Velkou kulturní událostí se v Brně, Ostravě, Olomouci a Plzni stalo jevištní provedení **Máchova Máje**, který v prvních květnových dnech přednesl **Jan Tříska**. Režie se ujal Jan Kačer (Třískův bývalý spoluzák z DAMU), recitujícího herce doprovázel na klavír Jan Jiránský, který zahrál výběr z velkého milostného cyklu Zdeňka Fibicha *Dojmy nálady a upomínky*.

*** Českou premiéru opery **Smrt Klinghoffera** od jednoho z nejvýznamnějších současných amerických hudebních skladatelů Johna Adamse uvedlo v květnu **Národní divadlo**. Dílo umělecky reflektuje mezinárodní terorismus, a to na skutečném příběhu únosu italského výletního parníku v roce 1985. Zabit byl tehdy jeden z rukojmích, americký Žid Leon Klinghoffer, upoutaný na kolečkové křeslo. Opera z roku 1991 je aktuální o to víc, že v minulých měsících zadrželi američtí vojáci v Iráku hlavního organizátora únosu palestinského teroristu Abú Abbáse.

*** Česko-slovenský divadelní festival **Setkání 2003 Stretnutie** představil v květnu ve **Zlíně** devatenáct novinek. K účastníkům z Prahy, Brna, Trnavy, Nitra, Bratislavy, Uh. Hradiště ad. se připojil i mezinárodní host - rakouské pouliční divadlo Irwish z Vídně. Patrony festivalu jsou první dáma slovenského divadla Zdena Studenková a držitel ceny Thálie 2001 za celoživotní dílo Lubor Tokoš. Záštitu nad nesoutěžní přehlídkou převzali mimo jiné ministři kultury obou států Rudolf Chmel a Pavel Dostál.

*** Námětem nové opery, kterou skladateli Martinu Smolkovi zadalo **Národní divadlo**, jsou olympijské hry v **Naganu** z roku 1998, respektive hokejový zápas, v němž české družstvo zvítězilo. Na libretu se podílel známý divadelník Jaroslav Dušek, režisérem této "hudebně-scénické básně o hokeji" (cit. J. Nekvasila, šéfa opery) má být v příští sezóně Ondřej Havelka a scénografem Borek Šípek. Letos byl jako původní česká opera uveden *Máchův deník* od Emila Viklického.

*** Na lednové odvolání Ladislava Županice z Karlínského divadla (údajně kvůli špatnému hospodaření) navázala na jaře další vlna **divadelních skandálů**, které přestože se odehrály na různých místech (**Praha, Plzeň, Olomouc**) mají stejného činitele - nesrozumitelné a mnohdy svévolné zásahy státních úředníků do chodu úspěšných a prospěšných divadelních institucí. Stejně jako v Karlíně tak i v Plzni byl z víceméně vykonstruovaných důvodů podpořených chabými argumenty odvolán ředitel plzeňského Divadla J.K.Tyla Jan Burian. Vzhledem k ne zcela průhledným úřednickým postupům lze přemýšlet o nekalých záměrech radních, kteří z důležitých míst odstraňují zkušené divadelníky, aniž by byly schopni dokázat profesionální zdatnost jimi dosazených nových vedení. (Nový karlínský ředitel byl dosazen bez konkursu, o Burianově nástupci ještě není rozhodnuto, nicméně odborníci pochybují o nestrannosti výběrové komise). K personálním změnám ve vedení divadla vedl také spor "úřad versus umělec" mezi olomouckými radními a ředitelem tamního divadla.

*** O podobné vměšování se pokusili i brněnští radní, když se jim znelíbilo chování nového šéfa opery **Martina Otavy**, který si přese svoje čerstvé brněnské angažmá (nastoupil v březnu) dovolil přihlásit do výběrového řízení vypsání do plzeňské opery. Umělecký šéf **ND Brno** Ján Zavarský však na radniční tlak nereaguje a nepovažuje tento čin za přestupek nutně vedoucí k předčasnému odvolání M. Otavy z jeho dosavadní brněnské funkce.

*** Divadelní festival hostil v květnu také **Český Tešín**. Už počtrnácté se zde pod názvem "**Na hranici**" utkali divadelníci z Česka, Slovenska, Maďarska a Polska o cenu - symbolickou *Zlomenou závoru*. Diváci mohli během čtyř dnů zhlédnout např. představení *Baletky* brněnského divadla Husa na provázku či inscenaci *Garderobiér* pražského Divadla v Dlouhé. Brněnské HaDivadlo přivezlo do Tešína zase svoji slavnou "instantní talkshow" *Top Dogs*.

*** **Krumlovské zámekové divadlo** dostalo cenu za kulturní dědictví. Cenu udělují Evropská komise a organizace Europa Nostra, které odměňují mimořádné počiny při záchraně a obnově kulturních, přírodních a duchovních památek. Krumlovští se vyznamenali restaurací divadelních sbírek, dekorací a kostýmu a případně jim odměna ve výši deset tisíc euro.

*** Šňůru divadelních festivalů prodloužil v květnu pražský **Zlomvaz**, na němž se setkali studenti z Brna, Prahy i Bratislavy. Divadlo doplnila filmová přehlídka nových prací studentů Filmové a televizní fakulty FAMU. Absolventská představení soutěžila o ceny a držitel nejlepšího hereckého výkonu dostal šedesát tisíc korun na zahraniční stáž.

*** Plovoucí galerií, divadlem a koncertním sálem se stala v posledním květnovém týdnu **Lod' kejklířů**, kterou vypravilo z Moskvy do letos tří staletého **Petrohradu** České centrum. Umělci z České republiky, Slovenska, Polska a Ruska se představili s pouličním divadlem, s výstavami obrazů a fotografií, s koncerty a filmovými představeními. ČR zastupovalo zhruba třicet tvůrců: mj. divadlo Kontinuo, skupina Kale, ovšem bez Věry Bílé nebo skupina Čechomor. Vystoupení byla přístupná zdarma a návštěvníci mohli ochutnat rovněž speciality české, slovenské, polské, maďarské a ruské kuchyně.

*** S velkým ohlasem se setkalo květnové uvedení *Její Pastorkyně* v pařížském divadle **Chatlet**. Vedle Karity Mattilaové jako Jenúfy, **Štefana Margity** v roli Lacy a Rosalind Plowrightové v úloze Kostelníčky v česky zpívané inscenaci vystoupily i Pavla Vykopalová, Marta Beňáčková, Helena Kaupová a Simona Šaturová. Jde o obnovené představení z roku 1996 v režii Stéphana Brunschweiga, Pařížský orchestr dirigoval Sylvain Cambreling. Uvedení doprovodila výstava věnovaná Janáčkově a jeho operám. Divadlo Chatelet uspořádalo loni na podzim **benefiční koncert** mezzosopranistky **Magdaleny Kožené** ve prospěch Pražanů postižených povodněmi.

*** V červnu příští, své osmdesáté první, sezóny uvede **Opera v San Franciscu** Janáčkovu **Lišku Bystroušku**. Role Lišáka se zhostí úspěšná česká mezzosopranistka Dagmar Pecková. *Liška Bystrouška* navazuje na letošní uvedení *Káti Kabanové*. Bystrouščin inscenační tým budou tvořit umelecký šéf souboru dirigent Donald Runnicles, scénograf Robert Innes Hopkins a režisér Daniel Slater.

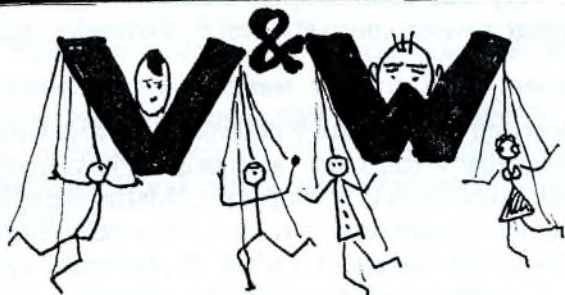
*** V rámci letošních **Shakespearovských slavností** bude od konce června do půli září v prostorách Nejvyššího purkrabství Pražského Hradu uvedena hra **Hamlet**. Režie se ujme Lucie Bělohradská, překlad pořídil tradiční spolupracovník Slavností Martin Hlinský. V roli *Hamleta* se představí **Jiří Langmajer**, krále Claudia ztělesní letošní držitel Ceny Thálie **Martin Stropnický**.

*** **Shakespearovské slavnosti** doprovodí **výstava fotografií** zachycující historii této oblíbené letní kulturní události, která proběhne v **Leica Gallery Prague** na Pražském Hradě. Výstava je zamýšlena jako putovní, příští rok by mohla doprovodit např. Shakespearovské slavnosti pořádané v Brně. Fotografie **Pavla Máry, Viktora Kronbauera, Jan Mihalička** ad. doplní makety a návrhy scén a ukázky divadelních kostýmů.

*** **Hudební divadlo v Karlíně**, v současnosti působící na náhradním jevišti Společenského sálu Kongresového centra, by mělo opět přivítat diváky na podzim roku **2005**. Do té doby projde scéna, na jejímž katastrofálním stavu se vedle stáří podepsala především loňská povodeň (voda dosáhla sedmimetrové výše), rozsáhlou opravou. Náklady se odhadují na více než 670 milionů korun.

*** Pod názvem "**Festival Praha-Berlín 2003**" se uskutečňuje letos už podruhé festival české kultury v Německu, který představí do konce června v Berlíně a Postupimi víc jak třicet pět akcí. Proběhne např. vernisáž výstavy "Česká grafika". Představí se mimo jiné ND Praha, Státní opera, Komorní divadlo, HaDivadlo, spisovatelé Ludvík Vaculík, Jiří Gruša ad. Diváci budou moci shlédnout také retrospektivní přehlídky filmů Jiřího Menzela a Jana Švankmajera.

*** **Benefice v Rotterdamu** přinesla pražskému divadlu **Archa** téměř 1,5 milionu korun. Výtežek ze vstupného, 20.000 eur, doplnil dar od nizozemské vlády a dražba díla Davida Černého. Peníze přispějí divadlu na rekonstrukci po loňských záplavách, při nichž voda napáchala škody za několik desítek milionů korun. Benefičního večera v Rotterdamu se zúčastnili například Nizozemské taneční divadlo III, soubory Conny Janssen Danst, Nederlands Blazers Ensemble a zpěvačky Feng-Jün Song, Kateryna Kolcová a Tereza Roglová.

V & W skutečně začínali jako kluci pimprlovým divadélkem v Ostrovní ulici v Praze.
(L.M. v NizoListech 3/95)

**** se blíží konec nadzvukových dopravních letadel **Concorde**, neb společnost **Virginia Atlantic** nedostala podporu vlády pro pokračování jejich provozu. V očekávání jejich konce se chodí jejich obdivovatelé denně na své miláčky dívat a pozorovat je z poblíž **DeGaulova** letiště.

**** dříve než v roce 2010 nebude možné v **Česku zavést Euro**, říká v německém časopise **Welt am Sonntag** český premiér **Vladimír Špidla**.

**** ve druhé třetině března bylo otevřeno v Praze na Vinohradech slibované kino pro trojrozměrné projekce. Nese impozantní název **OSKAR IMAX**. Ale pozor! Nedejte se odradit, když zpočátku nevidíte nic, nebo skoro nic, závada není ve vašem zrakovém aparátu. Teprve až si nasadíte speciální korekční brýle, změní se vám ona matlanina, kterou vám za dosti vysoké vstupné pořadatelé nabízejí, v neočekávaný zážitek.. Zůstaňme u vstupného. Nepřevyšuje vstupné do tzv. multiplexových kin (jako je tomu většinou na západě), takže dospělý zaplatí asi 155 Kč, dítě asi 109 Kč, rodina za dva dospělé a dvě děti korun 440. Školy mohou očekávat slevu téměř sta korun na jedné vstupence, v níž bude obsažen i naučný pracovní sešit, učitelé dostanou zdarma didaktickou příručku k příslušnému filmu. Je tedy jasné, že v kině **IMAX** budou promítány převážně snímky přírodní a poučné a nikoliv převážně horory s otupujícími náměty.

Filmy natáčené technikou **IMAX 3D**, tedy trojrozměrně (a pro speciální brýle), budí zpočátku trochu obavy, někdy i strach, ale nebojte se, až se na vás přičítí otevřená žraločí tlama, její nositel uhne včas. Ani ten zlý tygr vám neublíží, ani vašim dětem. A vaše děti se mohou mnohemu přiučit, možná něčemu i vy, tedy neváhejte!

IMAX bude promítat desetkrát denně, od deseti do dvaadvaceti večer, vejde se tam 400 lidí, a je pamatováno i na vozíčkáře. Speciální brýle, pokud byly nutné, se vrací a po sterilizaci (brýlí) jsou zapůjčeny příštím divákům.

**** podle holandského tisku se v Česku chystají zasvětit **den obětem komunismu** (nestalo-li se již tak) **z let 1948 – 1989**. Má to být den **27. června**. Podle téhož pramene bylo v létech totality umučeno přibližně čtvrt milionu lidí a k smrti odsouzeno na 200 vězňů, převážně v politických procesech. Přibližně stejný počet lidí byl zastřelen při pokusu o přechod západních hranic. Podobný den se chystá v Českých zemích též k uctění památky těch, kteří **trpěli pod vládou nacismu**, a to **dne 27.ledna**.

**** **třeboňský ANIFEST**, tj. festival animovaných filmů, se úspěšně dopracoval toužené nejen úrovně, ale i mezinárodní účasti a bohaté návštěvnosti patnácti tisíc diváků. Velkou cenu si odnesl portugalský režisér **Abi Feijoo**. Tuzemská produkce byla oceněna trofejí za nejlepší televizní seriál Čarodějné pohádky **Anna Habartová**, a v kategorii dětských filmů zvítězil jeden z dílů celovečerního filmu režiséra **Aurela Klimta** Fimfárum Jana Wericha. Celkem bylo promítnuto 167 krátkých a středometrážních filmů.

**** jinou akcí, snažící se pozvednout prestiž tuzemské literatury, byl druhý ročník soutěže **Magnesia Litera** (vedle v Listech již referované **Knihy roku** Lidových novin). Soutěž byla konána v pražské Městské knihovně. Hlavním vítězem se stala odborná práce **Pavla Zatloukala** Příběhy z dlouhého století (Architektura let 1750 – 1918 na Moravě a ve Slezsku). **Petra Hůlová**, vítězka **Knihy roku**, byla vyhlášena **Objevem roku**.

**** neznámý kupec zaplatil za „**Havlovo neonové srdce**“ **jeden milion Kč** na dražbě v kostele sv. Anny v Praze. Obnos půjde **na Nadaci Vize 97**. Barevné fotografie rozporu plného červeného srdce byly rovněž předmětem dražby, jíž se účastnil i bývalý prezidentský pár.

**** milovníci **starých zlatých časů** si opět přijdou na své. Ministerstvo životního prostředí České republiky vám poradí jak pomůžete vratkému hospodářství a ještě ušetříte. Tak kupř. noste si na nákupy **vlastní tašku**, nebo na potraviny užívejte **vlastní pytlík**, ženy tmavé sexy **sít'ovky**. Nenechávejte si zbytečně balit zboží do plastových tašek, kupř. zelí nebo tavený sýr lépe větrá v recyklopapíru, hodí se i papírové sáčky na **psí zanechávky**, jsou na nárožích **zdarma** k utržení. Další vynalézavosti se meze nekladou. Mnoho úřadů již podobný režim zavedlo, úřad vlády i ostatní ministerstva se podobným krokům zatím brání.

(Vybráno a upraveno z denního tisku)

**** 12.května 2003 skončila pozoruhodná výstava fotografií v **Návštěvnické hale OSN v New Yorku**. Pro nás pozoruhodná především tím, že to bylo vůbec poprvé, kdy díla českých umělců byla vystavena v budově OSN, kamž jsou zváni pouze ti nejlepší z nejlepších. Námětem výstavy byly fotografie z povodní, které postihly střední Evropu v posledních letech. Jak známo, OSN vyhlásila letošní rok **Rokem vody**. Výstavu organizuje kancelář předsedy Valného shromáždění OSN Jana Kavana ve spolupráci s českým Ministerstvem zahraničí, sdružením Czech Press Photo a Českým centrem v New Yorku. Celkem bylo vystaveno **dvaadesát snímků českých fotografů**.

**** Praha **má novou fotogalerii** ve zrekonstruovaném domě **Langhans**, který z Vodičkovy ulice ústí do Františkánské zahrady a kde sídlil slavný pražský fotoportretista Jan Langhans na přelomu 19. a 20. století. V jeho díle pokračovali jeho vlastní i přiznání potomci a dnešní ředitelkou je již pravnučka Zuzana Meisnerová-Wismerová. Pod hlavičkou **Nadace Langhans Galerie** zde budou uváděny hodnotné výstavy z bohatého materiálu portretů významných osob, které jako zázrakem zůstaly ušetřeny totalitní devastace. Současně, do 20.srpna, probíhá výstava fotografií politických vězňů, nazvaná **Poceta statečným**.

**** 27.dubna byly v Amsterdamu udíleny ceny fotosoutěže **World Press Photo**. Hlavní cenou byla ohodnocena černobílá fotografie arménského fotografa **Erica Grigoriana**, námětem byly následky krutého zemětřesení v Iránu. První cenu v kategorii zpravodajských snímků získal v USA žijící fotograf **českého původu Antonín Kratochvíl** za záběr z věznice v Barmě. Stejněho ocenění si odnesl i v kategorii ze životního prostředí. I on užívá převážně fotografie černobílé. Obeslání letošní soutěže WPP bylo rekordní: **53.597 fotografií od 3913 profesionálů** ze 118 zemí v 18 kategoriích. Putovní výstava vítězných prací dorazí do Prahy 2.září. Zatím dost fotografií, snad něco veselejšího, pro změnu.

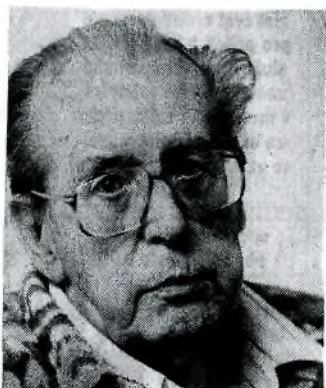
**** v květnu v Mexiku probíhající kongres o tak silně v popředí vědy stojícím **lidském genu** přinesl mnoho zajímavostí a trochu přibrzdil sebevědomí lidské rasy, což je myslím skoro na čase. Jedním produktem rozsáhlého výzkumu při zkoumání genů bylo, že genetická sekvence genů je v 98 % stejná **u lidoopů (šimpanzů) jako u lidí**. Pokud někomu někdy napadá určitá podobnost, nemusí jít vždy o podobnost čistě náhodnou.

**** nedávno jsem četl v českém, ale i světovém tisku výsledky velmi nákladného výzkumu (který výzkum není nákladný ?), který prokázal, že **násilí ve sportu rapidně přibývá**, a to nejen co do množství, ale i co do kvality, tj. brutality. A též dokazují, že nejen **na hřištích** (nebo jiných sportovištích), ale i mezi diváky **v hledištích**. Škoda peněz za výzkum, ode mne se mohli to prvé dovědět zdarma a bez výzkumu, to druhé také zdarma a s dotazem, zda tedy násilí v hledištích je řazeno mezi sporty. Pak bych rád věděl kam ti výzkumníci tento **sport** řadí a jak jej **nazývají**, a případně také kolik to těmto **atletům vynese**.

**** světoznámý italský modní návrhář **Giorgio Armani** bude po příští čtyři roky oblékat britskou **fotbalovou reprezentaci**. V bohaté sadě kompletního oblečení několika variací, včetně slunečních brýlí, lingerie, hodinek, kufrů a tašek nechybí opravdu nic. To vše poskytuje pan Armani, velký fotbalový fanda, **zdarma**, stačí mu prý **dostatek reklamy**, kterou budou jeho podniky reprezentanti po čtyři roky po celém světě šířit.

SATURNIN PŘEŽIL ZDEŇKA JIROTKU

LADISLAV MALINSKÝ

V noci z pátku 11.dubna zemřel Zdeněk Jirotka, navždy spoutaný s figurkou své knižní prvotiny, svým téměř bájným sluhou Saturninem, přestože sám vždy tvrdil, že se domnívá, že napsal lepší věci. Myslím, že záleží na úhlu pohledu, či na druhu humoru, jaký kdo má rád. Kdo miluje Švejka, sotva si oblíbí Jirotkova Saturnina, kdo má rád humor Jamese Thurbera, sáhne opakovaně po Saturninovi, přestože této postavice je již přes šedesát let. Ale zůstaňme nejdříve na chvíli u jeho stvořitele. Zdeněk Jirotka se narodil 7.ledna 1911 v Ostravě, kde byl z kvinty tamní reálky vyloučen, pročež přešel na zedničinu, aby nakonec maturoval na Vyšší průmyslovce

stavitelské v Hradci Králové roku 1933. Nakonec skončil v armádě, ze které byl rozpuštěn až Němci v hodnosti kapitána. Do literatury jej přivedlo přátelství s Janem Drdou, který správně ocenil Jirotkův vypravěčský talent a donutil ho k napsání povídky pro Lidové noviny, se kterými pak pravidelně spolupracoval od roku 1940. První povídka v Lidovkách nesla název Můj sluha Saturnin a bylo v ní dostatek námětů pro pozdější knížku Saturnin (1942).

U postavy zázračného sluhy Saturnina se nebudu zastavovat předpokládaje, že jej každý zná, ne-li z četných knižních vydání, pak tedy z filmu, nebo nověji na videokazetě (v hlavní roli Saturnina Oldřich Vízner).

O dva roky později vychází Jirotkovi druhá knížka Muž se psem, opět humoristický román, a opět v Knižnovně Lidových novin (1944). Jirotka si získává jméno vynikajícího českého humoristy a jeho minipříběhy se objevují v různých časopisech a jsou jako stvořené pro rozhlasové pořady.

Po válce vychází knižně ještě jeho další sbírka Hvězdy nad starým Vavrouchem, (1946), která obsahuje i několik povídek, oblíbených právě z rozhlasových programů.

Nastává pak nucené knižní odmlčení po plných deset let a teprve 1956 vychází Profesor biologie na žebříku, ve které se potýká ideologie doby s humorem, podle některých vítězně.

A právě titul této sbírky mne už před léty, ještě v Česku, přiváděl hlouběji k Jirotkově humoristické tvorbě (což je zdaleka její největší část).

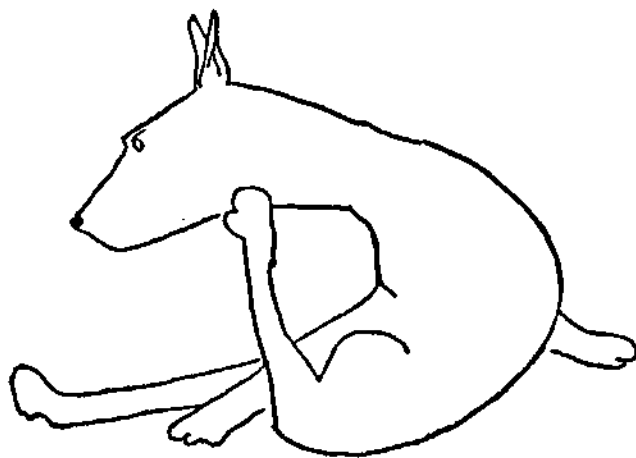
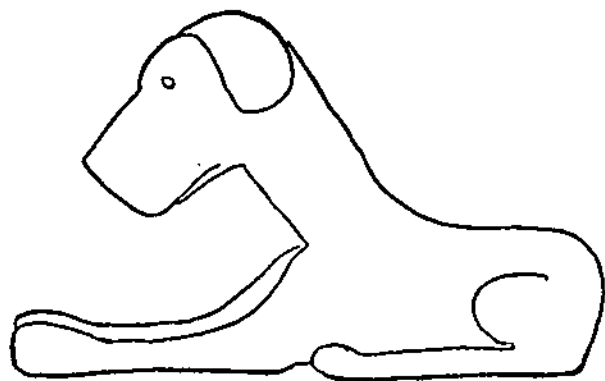
Humorologové, jako ostatně kritici i jiných oborů, rádi přirovnávají jimi hodnocené autory k nějakým vzorům, nevím přesně proč, ale dělají to. Jirotka byl (nebo ještě je) nejčastěji srovnáván se známým humoristou Jerome Klapka Jerome, což mi nijak zvlášť nesedí. Hledal jsem tedy jiný vzor, když už to musí být, aby člověk předstíral sečtělou. A myslím, že jsem našel.

Byl to můj nejoblíbenější americký humorista James Thurber (1894 –1961), který titulem své knížky Zmatený muž na hrazdě (mimočodem ve výborném překladu Karla Berana), vydané 1948 (Sfinx Janda) mi vytanul na mysli při Jirotkově Profesoru biologie na žebříku (1956). A pak jsem začal objevovat i jiné příbuzné rysy, charaktery a oblíbené objekty. I schopnost vyjádřit v krátkých povídkách celý život zajímavých osob. Podle štíhlé, sotva šestistránkové Thurberovy povídky Secret life of Walter Mitty byl natočen celovečerní film, který se stal nejoblíbenějším filmem amerických vojáků na frontě Druhé světové války. Jiným pojátkem je láska ke zvířatům, většinou domácím, vystižení jejich svérázných povah a vlastností. Zde měl Thurber velký předstih, byl totiž jedním z nejnadanějších tzv. lidových kreslířů, který dovedl snad i pouhou rovnou čarou vyjádřit složitou náladu a děj. Snad ještě pozoruhodnější je, že to dovedl i po částečné ztrátě zraku, kdy zbytekem svého zraku onen

výraz nemohl vidět, ale přesto se mu podařilo si kresbu zjednodušit, či lépe řečeno si ji přizpůsobit svým zrakovým možnostem, aniž by půvab kresby něco ztratil.

Pointou tohoto srovnání je, že se nikdy nedovím, kdo čerpal z koho, ale také na tom vůbec ani trochu nezáleží. Tak proč si lámat hlavu.

P.S.: Malá ukázka Thurberových dotazů a odpovědí.

D. Nikdo nám dosud nebyl s to povědět, jakého psa to máme. Příkládám obrázek jedné z jeho dvou pozic. Má pouze dvě. Ta druhá je táž, jenže se dívá na druhou stranu.

Paní Eugenie Blacková

O. Myslím, že to, co máte, je slitinový pes do zahrady. Oko bez jakéhokoli výrazu a strnulá póza, to je pro kovová zvířata na trávníku typické. A to ucho je rozhodně slitina. Veškeré pochybnosti byste ovšem mohla rozptýlit jednoduchou zkouškou pomocí kladiva a dláta anebo pomocí acetylénového hořáku. Jestliže se zvíře roztříští nebo roztaví, pak je má diagnóza správná.

D. Můj pes takto často vysedává a tato skutečnost mne vede k názoru, že ho něco tíží na mysli. Vždycky vypadá, jako by o něčem usilovně přemýšlel. Dalo by se nějak zjistit, o čem?

Váš Artur

O. Vzhledem k uměle komplikovanému životu, jaký vedou dnešní měštští psi, mají tito sklon ke ztrátě jednodušších soustav intuice jimiž se kdysi všechny rasy řídily, a často upadají do čehosi, co se značně blíží zmatení mysli. Sám jsem poznal některé hluboce přemýšlivé psy. Avšak jejich problémy nebývají obvykle vážné a já bych soudil, že váš pes si pouze něco někam založil a přemýšlí kam to dal.

Dotaz: Příkládám kresbu, na níž je zobrazena poloha, v níž leží můj pes William už dva dny. Myslím, že s ním nebude úplně všechno v pořádku. Můžete mi poradit, jak ho z toho dostat?

Paní L. L. G.

Odpověď: Podle obrázku bych soudil, že William je v transu. Stav vytržení jsou ovšem u psů vzácné. Může to však být též pouhá extáze. Jestliže to s ním do dalších čtyřia dvaceti hodin nikam nepovede, tak bych se ho vzdal. Postavení uší mne opravňuje k domněnku, že si jistým tichým způsobem docela hová, ale ocas, ten mne poněkud znepokojuje.

Kresby a text Jamese Thurbera z knihy *Karneval* (Odeon 1970)

JAK JSME DOSTIHLI GALÁSKA

Když jsem byl pozván, či lépe řečeno dost přesvědčivě vyzván, abych se účastnil odpoledního výletu s určeným cílem, svolil jsem bez obav, neb zvací komitě sestávalo ze dvou seriózních mužů, takže se nemůže nic stát. Což ovšem není vždy tak docela pravda, ono se může vždy něco stát (nebo naopak, ono se někdy nestane, co se určitě státi má).

Sraz jsme měli před význačnou budovou ve městě Den Haag přesně o čtvrté hodině odpolední, kamž jsem se podle svého zvyku dostavil přesně a již z dálky jsem viděl, že jsem očekáván, neb na budově visela státní vlajka a pod ní oba moji vyzývatelé ve svátečním postoji, zřejmě již nedočkaví. Nu dobrá, již jsem zde!, uklidňoval jsem ty dva netrpělivce. Oni však zůstali netrpělivi i po mém včasném příchodu, takže jsem začal mít podezření, že se možná ani nejedná o mne, na koho tak urputně čekají. Má obava se ale záhy rozplynula, neb konečně se objevila další členka uvítacího výboru, a nastojte, v ruce košatou kyticí. No takové uvítání jsem si snad ani nezasloužil. Ona půvabná dáma byla zřejmě stejného názoru, neb kytice se octla překotně v útrobách kufru již nachystaného dopravního prostředku značky Octavia.

Značka auta je jediné jméno, které si troufám prozradit, ostatní jména jsou prý přísně střežena, a tak tedy pozor. No nebude to tak těžké, oné dámě mne představili zřejmě pod jejím krycím jménem, dosud jsem ji neviděl (ač za pohled stála), ale raději jsem se informoval, či že kráska ona je. Jeden z řidičů se na mne tak vlhce podíval, jako kdyby měl před svatbou a procedil: To budete dříve šedivý, než se to dovíte! No tak pomalu, hošíčku, já se to stejně dovím, ona ta děvenka bude taky už brzo šedivá, a pak to stejně praskne. Až se dožije mého věku, tak jí přijdu pográtulovat, a to pak musí s pravdou ven. Ale ten druhý řidič se nedal odbýt, a že abych si teda hodně spíšíl.

To už jsme byli na kraji města, a tak se páni řidiči rozhodli vystřídat, únavou jsem si myslel, ale to prý né, prý ten druhý jede špatným směrem. On se sice bránil, že jede dobře, protože špatným směrem jet nemůže, když neví kam jede. To znělo logicky. No přece za Galáskem, to víme všichni, rozhodla dáma. No ano, ale nevíme kde bydlí. Jat pochybami jsem se vmísil do rozhovoru. No přece máte jeho adresu? No ovšem, bydlí s rodinou v Tilburgu, to víme. Tak když víte adresu, tak ho přece najdem. Jenomže my víme pouze město, a prý je tam blízko u domu voda. To nám moc nepomůže, voda je v Holandsku všude blízko.

Před Tilburgem nastal první velký rozpak: kam zabočit? Snad rovně dál, říkala dáma, jeden řidič se chystal doleva, přisedící by raději doprava, a na mne tedy, abych si také vrzl, zbývala rada obrátit a zkusit odbočit dříve. Kupodivu poslechli starce. Na předchozí křižovatce jsem se tedy nabídl, že se zeptám, jsa místního jazyku poloznalý.

Řidič právě v akci jsoucí tedy zpomalil u první spěchající ženy s nákupem, ovšem podél opačné strany auta než jsem seděl, takže jsem svůj zdvořilý dotaz, zda ví, kde bydlí pan Galásek, musel křičet vykloněn z nesprávného okénka přes střechu, což nevypadalo právě zdvořile; přesto žena zdvořile odpověděla: Trhni si nohou, dědku!, čímž vyjadřují někteří Holanďané, že to nevědí. Tak tudy dál nepojedem, vzhůru jiným směrem. Tam nám svítla naděje, neb si tam hrál jakýsi výrostek s merunou, pochopitelně v jízdni dráze. Když dráhu nerad uvolnil, opakoval jsem svůj dotaz. Odpověď zněla zdvořileji, že neví, ale nechť se dotážeme na policii, tam to budou vědět. Dobrá rada, ale nikdo z nás netušil, že tam má pan Galásek záznam. Pro jistotu jsme změnili ještě jednou směr.

Třetí směr byl také nadějný, neb před námi kráčel mladý muž v okované kožené bundě, mačo typ, sportovec. Opět se dotazuji z nesprávného okénka, které tentokrát má ochotná sousedka stočila dolů, zda ten hromotluk ví, kde tady bydlí pan Galásek, ten co dává góly za Ajax, a abych to zdůraznil, připojil jsem nohou pohyb nutný k trestnému kopu, čímž jsem, ovšem nerad, nakopl svou sousedku u správného okénka. Promiňte paní! jsem omluvně vyhrkl, jenže ten vazák to vztáhl na sebe a zařatou pěstí mi zahrozil: Kdo je u tebe ženská, ty skrčku?! Naštěstí pohotový řidič hýbl Octavií dřív, než pěst dopadla. Tímto směrem tedy také raději né.

Začíná mi být jasno, že z tohoto koutu je technicky nemožné se ke Galáskům jakkoli dostat a bude nutno to zkusit z jiné příjezdové cesty, což jsme také učinili a což byl správný úhel pohledu, neb u první kaluže se nám namanula svolná (k informacím) poštovní

doručovatelka po službě. Jelikož také na náš dotaz vrtěla hlavou, zkusil jsem jí vyřčené jméno pana Galáska doprovodit kresbičkou míče v brankové síti. Pana Galáska jsem nakreslit neuměl. Žena se chvíli na obrázek dívala, a pak začala svůj proslov lámanou němčinou, jak je zde zvykem oslovovat nesnadné alochtonní cizince: „Gehen Sie nach Prtschitze ...“, jenže v tom ji přerušila moje mlčenlivá sousedka, tragická tvář se jí vyjasnila, hlas zesílil do slyšitelnosti a radostně poznamenala: Pánové, jsme zachráněni, podle výroku té pošťačky jsou tady blízko Češi, to se tady od nich naučila! Paní doručovatelka pokračovala už klidněji: „To hledáte jistě pana *Chálasska*, ale neumíte to řádně vyslovit, no toho tady zná každéj, to je *chentleman*, jezdí v takovém stříbrným *BTW* (chtěla říct BMW), dává *chóly* za Ajax a má svou *šalupu* kousek odtud. Hodnej pán, nedávno dal svůj *pispot* (podpis) mý holce do památníku, a zadarmo!“ a ochotně nám ukázala směr až k té *Chálasskovic šalupě*. Zde by mohl být konec dobrodružné cesty za tajným posláním, ale asi byste rádi slyšeli něco o panu Galáskovi.

Tedy hezký dům v zelené čtvrti pro pět obyvatel (včetně psa), tedy rodičovský pár Tomáš a Sylva, dcera Denisa (8) a syn Tomáš (3), a zmíněný pes věku neurčitěho, míry pokojové v barvě bílé. Širokoúhlá televize s českomluvným dekoderem, trvale nastavená na český program, kolem ní napojena veškerá audio-vidéa. Občerstvení nachystáno v míře dostatečné i pro hodiny bloudící posádku. O námět konverzace nebylo nouze, neb za pár dnů se hraje kvalifikační utkání pro mistrovství Evropy v Rotterdamu mezi Holandskem a Českou republikou, takže jde o výsledek a o lístky, neb oporou českého týmu je právě pan Galásek, který je jinak stálou oporou holandského Ajaxu. Tak snad je načase jej blíže představit,

Pan Galásek, pro Holanďany ovšem *Chálassek*, hraje od svých devíti let fotbal, nejdříve ve svém rodišti za Baník Ostrava, odtud si před sedmi léty vyvzdoroval přestup do holandského Tilburgu, který byl pouze přestupní stanicí ke slavnému Ajaxu Amsterdam, jehož barvy hájí dosud. V Tilburgu byl on i jeho rodina přijati přátelsky, mají zde své přátele a nepomýšlejí toto město opustit, i když dojíždění na téměř každodenní treninky do Amsterdamu je časově náročné. V Holandsku jsou spokojeni, zejména manželka nedá na Holandsko dopustit, děti zvykají na holandskou řeč a školy, a tak za dva roky, po které má velký Tomáš ještě smlouvu s Ajaxem, se bude muset rodina rozhodnout, kam. Bude to těžké rozhodování, zejména když hlava rodiny ještě pošilhává po zakončení své kariéry nejraději v Anglii, jehož fotbalu je velkým obdivovatelem. Prý by ho manželka pustila i samotného. Si myslí on.

Zajímalo mne, jak se dívá na celosvětový systém přestupů hráčů do jiných klubů, kde jsou v oběhu závratné, mnohamilionové obnosy. Zda mají i hráči nějaký podíl na těchto obnosech, ale mnoho jsem se nedověděl, něco málo prý snad ano. Dále mne zajímalo, zda a jak se cítí jako člověk, je-li jako hráč prodáván jako kdysi otrok do jiného klubu, bez ohledu na vlastní rozhodnutí, kde on by chtěl hrát (nebo zůstat). Trochu se zamyslel, a pak přiznal, že je to přecejzen ponižující, ale natolik vžitě, že si to hráči pod clonou slávy a publicity mnohdy ani neuvědomují,

Na obvyklou otázku, co bude dělat až skončí s fotbalem, přiznal bez zaváhání, že díky rozumným investicím si bude moci dovolit věnovat se svým koníčkům a jiným sportům, což bude především tenis a asi i golf. S dopingem nemá problémy ani obavy, doby kdy trenéři rozdávali hráčům podezřelá „cukrátká“ již dávno minuly.

Neodpustil jsem si se zeptat, zda zná nějaké postavy z minulosti československé kopané. Znal Pláničku, Bicana, Puče, Viktora, z novějších Masopusta, z klubů Duklu, Viktorku Žižkov a pochopitelně Spartu a Slavii z jejich letenské slávy. Ptal jsem se, které z nich fandil jako kluk. Odpověděl, že s tím neměl nikdy problémy, fandil vždy věrně Baníku Ostrava.

Opouštěli jsme pohostinný dům právě ve chvíli, kdy do dveří vcházel učitel angličtiny. Že by přece příprava na anglické zakončení fotbalové kariéry?

L. M.

P.S.: Citované kvalifikační utkání skončilo nerozhodně 1:1, což místní tisk hodnotí na domácí půdě jako porážku Holandska.

PRVÝ SLOVENSKÝ SUDCA V MEDZINÁRODNOM SÚDNOM DVORE MILAN KOLLÁR

Skutočnosť, že v Haagu sídli Medzinárodný súdny dvor je notoricky známa v Holandsku i v zahraničí. Ale že od 6. februára t. r. je jedným z pätnástich sudcov Slovák JUDr. Peter Tomka, to už nevie každý. Jeho zvolenie do tejto funkcie Valným zhromaždením a Bezpečnostnou radou OSN na jeseň minulého roku je mimoriadnym ocenením slovenského práva a diplomacie, nakoľko Slovensko, ale ani Československo, nikdy v minulosti v Medzinárodnom súdnom dvore svojho sudcu nemalo.

Počas existencie bývalého Československa boli za sudcov Medzinárodného súdneho dvora navrhnutí štyria kandidáti: českí profesori Hobza, Krčmář a Žourek a Slovák Vladimír Fajnor. V medzivojnovom období kandidovali do Stáleho dvora medzinárodnej spravodlivosti, predchodcu Medzinárodného súdneho dvora, prvý predseda vlády Československej republiky Karel Kramář, profesor Karlovej univerzity Hermann-Otavský, veľvyslanec v Taliansku a neskôr v Nemecku Vojtěch Mastný ako i právny zástupca Československa pred týmto súdom Dr. Karel Kadlec. Ich kandidatúri však v náročnej medzinárodnej konkurencii neboli úspešné. Neúspešne kandidoval aj slovenský právnik Dr. Ivan Krno, ktorý sa neskôr v r. 1946 stal námestníkom generálneho tajomníka OSN a prvým právnym poradcom OSN.

Funkčné obdobie sudcu Medzinárodného súdneho dvora je deväť rokov, po uplynutí tohto obdobia môže na funkciu opätovne kandidovať. A tak sa minimálne do februára 2012 stal Haag domovom pre JUDr. Petra Tomku, jeho manželku a dve deti.

Funkcie sudcov Medzinárodného súdneho dvora sú regionálne rozdelené, každý zastupuje inú časť sveta, inú právnu školu a kultúru. Členmi súdu nemôžu byť dvaja či viacerí občania jedného štátu. Pätnásť súčasných sudcov pochádza jednotlivo z nasledovných krajín: Brazília, Čína, Egypt, Holandsko, Japonsko, Jordánsko, Francúzsko, Madagaskar, Nemecko, Rusko, Sierra Leone, Slovensko, Veľká Británia, Venezuela a USA. JUDr. Peter Tomka reprezentuje región strednej a východnej Európy, ktorý bol v Medzinárodnom súdnom dvore vždy zastúpený len jedným sudcom. V minulosti mali túto česť dvaja Poliáci, prvý 21 a druhý 26 rokov, maďarský sudca pôsobil v Haagu 10 rokov.

Peter Tomka sa narodil 1. júna 1956 v Banskej Bystrici, je absolventom Právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Študoval aj v Kyjeve, v Nice a v Haagu. Pôsobil v diplomatických službách a v OSN, bol členom viacerých medzinárodných komisií. Bol agentom Slovenskej republiky pred Medzinárodným súdnym dvorom v spore medzi Slovenskou republikou a Maďarskom vo veci vodného diela Gabčíkovo-Nagymaros. Pred zvolením za sudcu Medzinárodného súdneho dvora pôsobil od r. 1999 ako stály predstaviteľ Slovenskej republiky pri OSN v New Yorku.

Vážená redakce,

zcela souhlasím s dopisem paní Batenburg-de Jong, která se v minulém čísle pozastavila nad tím, že se při vánočním koncertu v oficiálních proslovech neozvala česká řeč. Dodal bych, že totéž platí o únorovém

benefičním koncertu pro Židovské muzeum v Praze. Podle mne by stačily dvě české věty, na uvítanou a na rozloučenou . . .

. . . Trochu víc dopisů od čtenářů by možná NL ještě více oživilo.

S.F.Scheffel,Schiedam

Pozn.redakce: Rubrika čtenářů je v NL od jejich počátku, bohužel málo využívána.

ZMĚNY V REDAKČNÍ KUCHYNI

Jelikož v nedávné době došlo k několika změnám v redakci Nizozemských listů, které byly vzpomenuty nejen na Dni NL, ale i na několika místech tohoto čísla a které se staly, podobně jako udílené medaile, zdrojem dotazů ve čtenářské obci, chceme zde přinést alespoň poněkud přesnější informace.

Nejdříve změny v redakci. Definitivně odcházejí Eva Horová a Ladislav Malinský, oba po více než osmiletém působení. Rovněž odchází Hana Schenková, tato na mateřskou dovolenou neurčité délky, a teprve po jejím skončení se rozhodne o svém dalším působení.

Snad by bylo vhodné se zde zmínit o významné poctě udělené královnou Evě Horové pasováním na rytíře řádu rodu Oranje-Nassau. Blahopřejeme.

A ještě k našim medailím. O stříbrné Jana Masaryka Ladislavu Malinskému a bronzové paní Libě van Dijk, jakož i o slovenské kolektivu redakce Listů bylo již zmíněno na jiných místech. Škoda, že ve zvláštním komentáři v tomto čísle nebyla věnována pozornost bližšímu jejich popisu, a především jejich uměleckým autorům a tvůrcům. Škoda nevyužití příležitosti.

BOJNICKÝ ZÁMOK OPĚŤ PATRIL STRAŠIDLÁM A DUCHOM MANUEL KORČEK

Na Bojnickom zámku sa v prvých májových dňoch uskutočnil 10. medzinárodný festival duchov a strašidiel. Tento jubilejný rok sa rozhodli strašidlá venovať svoje stretnutie rekreácii, a preto návštevníkom zámku predviedli ukážku, ako vedia strašidlá aktívne odpočívať, napr. na pláži s ľadovou vodou, pri ktorej ich obsluži personál hore bez, čo znamená bez hlavy. Kto sa chcel viac zohriať mal k dispozícii saunu na princípe upaľovania. Strašidlá využili aj štúdio priberania, posilňovňu s ukázkami adrenalinových športov alebo masáže pomocou korbáča. Festival si zachoval svoj medzinárodný charakter, keď ako po minulé roky, sa festivalu zúčastnili aj zahraniční predstavitelia strašidelného sveta.

Najstaršia písomná zmienka o Bojnickom hrade pochádza z roku 1113 n.l. Svoj renesančný charakter dostal v čase panstva rodiny Thurzovcov. Výrazná neogotická prestavba bola realizovaná v čase, keď zámok patril grófovi Jánovi Františkovi Pálffymu, ktorý bol aktívnym súkromným zberateľom umeleckých predmetov. Gróf Pálffy, majiteľ zámku v rokoch 1852-1910, vo svojom testamente vyslovil želanie, aby jeho paláce vo Viedni a Budapešti, kaštieľ v Kráľovej a zámok v Bojniciach boli sprístupnené pre verejnosť. Je dobré, že aj zábavnou formou festivalu strašidiel a duchov rastie počet tých, ktorí sa môžu potešiť krásou zámku a jeho umeleckej zbierky.

V júni sa Bojnický zámok premení na rozprávkový zámok, na ktorom sa odohrá príbeh nenaplnenej lásky grófa Pálffyho formou rozprávkového muzikálu. V dňoch 13.-15.9. bude zámok patriť rytierom a od 6.12.2003 do 6.1.2004 budú návštevníkov zámku sprevádzať biblické postavy: traja kráľi, Dávid, kráľovná zo Sáby. V každej sále a komnate bude možné nájsť iný stromček a betlehem.

GRAND PRIX ARCHITEKTURY

V rubrice „víte, že ...?“ jsem si všímal nové pražské fotogalerie LANGHANS ve Vodičkově ulici, a za několik dnů se objevila v tisku zpráva (i s obrázkem Hynka Glose a odborným komentářem Zdeňka Lukeše), že rekonstrukce domu, ve kterém má své sídlo, získala Velkou cenu architektury 2003. Takže se k tomuto domu, dříve dosti zapomínanému, ještě jednou vracím. Původním architektem na začátku minulého století byl Alois Dryák a současnou rozsáhlou a oceněnou rekonstrukci provedl profesor ČVUT Ladislav Lábus se skupinou spolupracovníků.

V rámci rozsáhlé rekonstrukce byly dostavěny trakty vedoucí do Františkánské zahrady, aniž by působily rušivě vedle čisté secesní stavby. Krom fotogalerie budou v paláci Langhans i přílehlé prostory na čítárnu a knihovnu odborné fotoliteratury světového významu.

L. M.

NĚCO PRO MLÁDEŽ? IETS VOOR JONGEREN?

Zou het niet leuk zijn, als Tsjechische en Slowaakse jongeren in Nederland de mogelijkheid hadden elkaar te ontmoeten om ervaringen uit te wisselen? Er bestaan wel bijeenkomsten in Nederland voor Tsjechen en Slowaken, maar er komen daar haast geen jongeren. Het aangeboden programma is voor hun niet interessant genoeg of ze spreken niet voldoende Tsjechisch om alles te kunnen volgen.

Nu bestaat het idee iets voor deze jongeren te organiseren. In een taal die ze machtig zijn (Nederlands en/of Tsjechisch) met thema's die zij interessant vinden. Bijvoorbeeld Tsjechische jongerencultuur (muziek en films) sport en uitwisselingsprojecten. Voor hun zou een jongerensymposium georganiseerd kunnen worden. Met presentaties en optredens.

Dat er interesse is om Tsjechische en Slowaakse leeftijdgenoten te ontmoeten blijkt uit een enquête dat in het najaar 2002 gehouden werd onder de CS jeugd in Nederland. Verder wilde de meeste deelnemers van de enquête op de hoogte blijven betreft jongerensymposia. Alle deelnemers van de enquête maakten kans op het winnen van een Czech Pakket, dat bestond uit een CD (CZ superhity 2002), een kalender van Praag en een reisgidsje 'Tsjechië & Slowakije'. De winnaar werd door de Tsjechische ambassadeur Petr Kubernát bekend gemaakt op het CS symposium afgelopen oktober. De winnaar heeft dezelfde dag nog de prijs in ontvangst genomen.

Inmiddels is er voor de jongeren een internetsite opgezet. Daar kan men lezen wie *svátek* heeft en welke Tsjechischtalige cd's onlangs zijn uitgebracht. Verder zijn er handige links naar verschillende media. De site wordt door 1 persoon onderhouden, maar wel regelmatig bijgewerkt.

Mocht iemand vragen of ideeën hebben betreft bovenstaande dan kan hij/zij contact opnemen met Rudolf Baas: Internet: <http://members.lycos.nl/clubcs>, email: rudolfinum@gmx.at

Bohemia Flowers com

POŠLETE KVĚTINY DO ČECH
DARUJETE NEJČERSTVĚJŠÍ KVĚTINY.
DORUČOVÁNÍ KVĚTIN DO CELÉHO SVĚTA

Navštivte webové stránky www.flowers.cz společnosti Bohemia Flowers (založena v Praze r. 1996). Široká nabídka květinových vazeb a dalších dárků, česká a anglická jazyková verze, bezpečná platba kreditními kartami a hlavně české ceny jsou hlavními přednostmi těchto stránek. Kromě květin dodávají Bohemia Flowers na území Prahy také dárkové koše, balónky, víno, bonboniéry atd. Nabídka na www.flowers.cz zahrnuje i možnost objednat mezinárodní dodávku.

Nepřehlédněte! Pro čtenáře NL je na www.flowers.cz připravena speciální 5 % sleva. Během objednávacího procesu vložte kód NIZL02 do příslušného políčka na stránce *Informace o příjemci* a sleva se automaticky odečte z objednávky. Tato nabídka platí do 31. prosince 2002.

Nabídka předplatitelům

Objednejte včas!

Již po několik let někteří předplatitelé (zatím ojediněle) nechávají posílat Listy svým známým do ciziny, převážně do Česka, ale i do Belgie, Itálie, Německa, Polska, Švýcarska a jiných zemí, dosud za plné předplatné. Jim i novým zájemcům o tuto službu nabízíme výhodné předplatné pro jejich známé v cizině, pouze za úhradu poštovného, tj. cca EU 12.- za rok. Zájemci se mohou spojit přímo s distribucí Listů:

Tel/fax 072 - 512 81 41, Rijnstraat 27, 1823 EA ALKMAAR

NABÍZÍME INZERCI V NIZOZEMSKÝCH LISTECH

CENY:

(Šíře inzerátu max. 160mm, tj. celá šíře stránky)

Celá strana, cca 160x240 mm, jedno číslo EU 50.-, celoročně EU 190.-

Půl strany, cca 160x120 mm, jedno číslo EU 30.-, celoročně EU 110.-

Čtvrt strany, cca 160x60mm, jedno číslo EU 20.-, celoročně EU 75.-

Osminka pro profesionální sdělení, cca 6 řádek textu v rámečku 160x30mm EU 15.- (1 číslo)

Objednávku se zněním inzerátu pošlete na adresu DOPISY, příslušný obnos na konto NizoListů s označením INZERCE. Povšimněte si též data uzávěrky Listů. Potřebné údaje naleznete na rubu přední strany obálky.

Znáte někdo pana Oldřicha Kapounka, nar. 15.3.1924 na Moravě, který pracoval v letech 1947-48 jako hodinář v Chomutově a v roce 1948 odešel do Holandska?

Za mou matku budu vděčná za jakoukoliv zprávu o existenci tohoto Moraváka, kterou předáte redakci tohoto listu. Eva Hutner – Německo.

ZADNÍ STRANA KOUSEK KANADY

Málokterý Američan nebo Kanadčan, žijící trvale v okolí Niagarských vodopádů, je ochoten vás, co by turistu, doprovázet ke slavným vodopádům. Je jimi již nasycen, doprovázel tam již tucty hostů a známých, a snaží se vás od jejich návštěvy odradit, že to nestojí zato. Já jsem si to již odbyl před lety a nyní jsem totéž, marně, zkoušel u své ženy. Ono se ale Niagarským vodopádům trochu křivdí, div přírody je to veliký, a za to, že zde příroda podlehla všem možným nástrahám komerce sama příroda nemůže.

Četné bajky a pověsti používají jako hlavní bod zákaz otáčení, od něhož závisí dobrý nebo špatný konec příběhu. Už v bibli s tím měla potíže Lotova žena při požáru Sodomy, později pan Orfeus v podsvětí, když se pokoušel odvést svou Euridiku, a mnoho dalších. Podobný zákaz by měl být doporučen návštěvníkům při vstupu do oblasti Niagarských vodopádů. Vodopády navštěvuje přes dvanáct milionů turistů ročně, a ti zde zanechávají nejen své stopy, ale také své požadavky na komfortní servis, tedy bary, restaurace, obchody nejen se suvenýry, biografy, hotely a všemožné komerční atrakce. Budiž ale připsáno k dobru oběma vládám, kanadské i americké, že se jim podařilo soustředit komerční atrakce na jeden břeh, na jakési stále vyprodané hlediště, zatím co přírodní jeviště, tedy řeka a vodopády, zůstaly rušivých zásahů komerce ušetřeny. Sem patří ten pomyslný zákaz otáčení, před vámi jakoby v hledišti, nekonečný, stále v pohybu jsoucí div přírody, ale otočíte-li se, utonete v nekonečném kýči komerce.

Počasi nám toho dne nepřálo, stále mžilo a bylo těžko rozeznat, zda všudypřítomná vodní spráš přichází více z řeky, bičované padající vodou, nebo ze zatažené oblohy. Takže jsme po několika hodinách s lehkým srdcem pokračovali v cestě, jejímž cílem bylo dnes Toronto.

Těšil jsem se do tohoto kanadského města, věčně soupeřícího s Montrealem, neb ve mně zanechalo velmi slibný dojem při návštěvě před několika lety. Již tehdy totiž mělo několik vzájemně se zrcadlících mrakodrapů a další byly ve výstavě. Ty byly nyní již dokončeny, včetně gigantického obchodního střediska Eaton se svými podlažími nejen nad, ale i pod zemí, na nichž je přes tisíc obchodů nejrůznější povahy, navazující na podzemní řetězy obchodů, táhnoucí se v délce několika kilometrů. Moje očekávání to však nesplnilo zcela, komplex Eaton je sice ohromný, ale postrádá architektonickou malebnost a fantazii podobných komplexů amerických.

Věnovali jsme tedy více pozornosti starému městu okolo radnice a pobřeží jezera Ontario, kde není o zajímavosti nouze. Poblíže staré radnice s měděnkovou střechou je postavena radnice nová, jejíž projekt na počátku let šedesátých byl trnem v oku konzervativních torontských měšťáků, aby se po dokončení roku 1965 stala budova jejich chloubou. Nová radnice je areál o ploše pěti hektarů, z níž největší část zabírá prostorné náměstí s bazénem 55x30 metrů, na jehož hladině se v zimě bruslí, neb jsme v Kanadě, kolébce ledního hokeje. Mají zde i hokejové muzeum. V létě je náměstí jakýmsi městským korzem, je lemováno stinnými podloubími, bývají zde koncerty a různá shromáždění a vzduch ochlazuje mohutné fontány. Soutěž na projekt radničního areálu vyhrál z 520 účastníků finský architekt Viljo Revell. Jeho projekt byl velmi odvážný a ještě během stavby byl terčem ostré kritiky, která tvrdila, že taková stavba je technicky neproveditelná. Ještě před jejím dokončením spáchal Revell (1910-1964) sebevraždu, stavba stojí dodnes a je všeobecně pokládána za geniální dílo geniálního architekta.

Komplex budov sestává ze dvou výškových staveb, jichž půdorys je segmentem kružnice, otevřené do náměstí. Ve středu otevřeného kruhu vyrůstá z podzemí onen tak kritizovaný objekt, vlastní jádro radničního komplexu. Tato pozoruhodná budova má tvar houby, jejíž pouhých šest metrů štíhlá noha se rozšiřuje vzhůru do padesát metrů širokého klobouku o celkové výšce dvanácti metrů. Ve středu toho klobouku jsou zasedací síně a na jeho obvodu kanceláře pro styk se stranami, to vše ve třech podlažích. Je to ale těch štíhlých šest metrů té nosné nohy, k níž se upínají obdivné pohledy všech návštěvníků.

Jinou pozoruhodností města je poněkud mladší vyhlídková a rozhlasová věž CN Tower, postavená v letech 1973-76 na břehu jezera Ontario. Svou celkovou výškou 553 metrů

je sice dosud nejvyšší světovou stavbou (včetně antény), ale jinak se svým sestrám celkem podobá. Otáčivá restaurace a vyhlídková podlaží jsou ve výšce kolem 350 metrů a pojmu přes tisíc návštěvníků, nejvyšší dosažitelné podlaží je ve výši 460 metrů a slibuje rozhled do dálky stošedesáti kilometrů.

Další etapou byla Ottawa, hlavní město Kanady a tudíž i město historické. Zde jsem byl poprvé a hned přiznávám, že mne trochu zamrzelo, že jsem dříve toto město opomíjel. Je to město poměrně malé, má snad málo přes třistatisíc obyvatel, s předměstími ani ne jednou tolik, zatímco Toronto se honosí dvojnásobkem obyvatel města a s rychle rostoucími předměstími má již obyvatel přes dva miliony. Mezi Torontem a Montrealem je odedávna značná rivalita a obě města si dělala nárok na status hlavního města. Avšak v polovině devatenáctého století královna Viktorie rozhodla jinak, a moudře. Zvolila malebný kraj dnešní Ottawy, a téměř neomezeným nákladem zde nechala vybudovat vládní město v masivním, ovšem viktoriánském slohu. Je to mnoho obrovských budov, které kdysi někdo výstižně nazval Westminsterem pustiny. Od té doby přibýlo mnoho budov a městských čtvrtí, které jsou již méně impozantní, ale malebné svou převahou zeleně a květů. Kdyby se mne dnes někdo ptal, zda pokládám za hezčí Toronto nebo Montreal, asi bych odpověděl po vzoru královny Viktorie, že Ottawu.

Řeka Ottawa, na níž leží její stejnojmenné město, tvoří hranici mezi provinciemi Ontario a Québec, a jedním ze spojujících mostů je most Alexandra, což není genitiv, ale nominativ, Alexandra Bridge. Na obou prodloužených koncích tohoto nejužívanějšího mostu jsou dvě pozoruhodné moderní stavby. Na straně Québecu je to Kanadské Muzeum Civilizace, věnované historii kanadského státu, budova dominující celému pobřeží a z dálky připomínající Guggenheimovo muzeum v New Yorku. Na straně Ontaria je to nová budova Kanadské Národní Galerie, postavená nákladem 185 milionů kanadských dolarů. Autorem je izraelsko-kanadský architekt Moshe Safdie, což není jméno neznámé, neb je též odpovědný za projekt a realizaci obytného kolosu Habitat, který dal charakter Expo 67 v Montrealu, když předtím vzbudil, jak tomu u moderních a nekonvenčních projektů bývá, protichůdnou kritiku. Jedni viděli v Habitatu stavbu budoucnosti, jiní skládačku z dětské stavebnice, zvětšenou do nadživotní velikosti. Pravda bude asi někde uprostřed. Habitat dosud vévodí Montrealu, ale obliba v něm bydlet prý poněkud opadla, podobně jako v obytných jednotkách Gaudiho nebo Corbussierových.

Ale zůstaňme u galerie v Ottawě. Navštívil jsem za svůj život desítky muzeí a stovky galerií, ale málokdy jsem byl tak zaujat jako galerií v Ottawě. Nikoli obsahem, ale budovou. Obsah není špatný, i když ne světoborný, úchvatná je budova, koncert skla a kovu, protkaný betonem a členěný s mistrovskou fantazií a smyslem nejen pro krásu, ale i účelnost, a to jak vertikálně, tak i horizontálně. Bohužel nedovedu budovu výstižněji popsat, skoro bych řekl, že budova je tak dominantní, že potlačuje obsah a odvádí od něj pozornost. Musím přiznat, že mi žádný exponát neutkvěl v paměti, ač jsou tam takové, které by si to zasloužily, ale dosud vidím některé detaily budovy, některé ochozy, dovolující zvláštní pohledy dolů na moderní plastiky, na malá nádvoří s diagonálně dělenou plochou, na velké a vysoké haly z členěných skleněných stěn, na které se zvenčí tlačí zelené větve košatých stromů, lemující výhled na řeku a město. Kdesi v prvním poschodí možno postát nebo se projít kol mělkého bazénu s průhledným skleněným dnem, a o chvíli později, po sestoupení do přízemní haly se s tímto bazénem setkat znovu, neb jeho dno (průhledné ze skla) zde tvoří strop s mírně se vlnící vodní hladinou. Nezvyklý pohled i pocit.

Bylo milé setkat se opět jednou v tomto světadíle s městem, jehož dominantu neudávají pouze obchodní střediska nebo průmyslové mrakodrapy.

P.S.: Tato tradiční ZADNÍ STRANA je taktéž **ZADNÍ STRANA POSLEDNÍ**

LADISLAV MALINSKÝ

